

Звіт

Методологічні основи оцінки відповідності критеріям зелених облігацій

(Консультаційні послуги з енергоефективності для компаній
Проект № PN: 14.2517.2)

Підготовлено для:

Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH (GIZ)

Вересень 2020

ВІДМОВА ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Зміст цього звіту містить думки авторів, які не обов'язково відображають погляди Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH (GIZ)

Автор:

Станіслав Дубко
stan.dubko@gmail.com

у співробітництві з:

Діляра Мустафаєва

З М І С Т

1	ВСТУП	5
2	МІЖНАРОДНІ ВИМОГИ ДО ЗЕЛЕНИХ ОБЛІГАЦІЙ	7
2.1	Принципи зелених облігацій від ICMA	7
2.1.1	Елемент Принципів «Використання коштів»	7
2.1.2	Елемент Принципів «Процес оцінки і відбору проєктів»	9
2.1.3	Елемент Принципів «Управління коштами»	9
2.1.4	Елемент Принципів «Звітність»	9
2.2	Стандарт ЄС для зелених облігацій	10
2.2.1	Вимоги щодо узгодженості зелених проєктів з таксономією ЄС	12
2.2.2	Вимоги до структури розкриття інформації	12
2.2.3	Вимоги до періодичної звітності	13
2.2.4	Вимоги щодо перевірки акредитованими верифікаторами дотримання стандартів та коректності складання звітності	14
2.3	Зовнішня перевірка (верифікація) зелених облігацій	14
2.3.1	Огляд (перевірка) незалежного консультанта	15
2.3.2	Сертифікація та верифікація	16
2.3.3	Рейтинг	17
2.4	Впровадження стандартів зелених облігацій у країнах світу	18
3	ЗАКОНОДАВЧІ ВИМОГИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗЕЛЕНИХ ПРОЄКТІВ В УКРАЇНІ	20
3.1	Законодавче регулювання випуску зелених облігацій	20
3.2	Вимоги до зелених проєктів, що фінансуються за участю держави	21
4	ІНФОРМАЦІЙНІ ВИМОГИ ЩОДО НАДАННЯ ДАНИХ ЕМІТЕНТАМИ ЗЕЛЕНИХ ОБЛІГАЦІЙ	33
5	ПРОЦЕДУРИ ОЦІНКИ ІНФОРМАЦІЇ	36
5.1	Основні етапи проведення оцінки зелених облігацій	36
5.2	Мета аналізу, критерії оцінки та джерела інформації	36
5.2.1	Аналіз відповідності вимогам елементу Принципів «Використання коштів»	37
5.2.2	Аналіз відповідності вимогам елементу Принципів «Процес оцінки і відбору проєктів»	39
5.2.3	Аналіз відповідності вимогам елементу Принципів «Управління коштами»	41
5.2.4	Аналіз відповідності вимогам елементу Принципів «Звітність»	42
6	ОСНОВИ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ КРИТЕРІЯМ ЗЕЛЕНИХ ОБЛІГАЦІЙ	44
6.1	Ключові принципи оцінки	44
6.2	Оцінка відповідності вимогам елементу Принципів «Використання коштів»	44
6.3	Оцінка відповідності вимогам елементу Принципів «Процес	

	оцінки і відбору проектів»	49
6.4	Оцінка відповідності вимогам елементу Принципів «Управління коштами»	51
6.5	Оцінка відповідності вимогам елементу Принципів «Звітність»	54
6.6	Узагальнення результатів оцінки	57
7	ПЕРЕДУМОВИ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЕЛЕНИХ ОБЛІГАЦІЙ В УКРАЇНІ	58
8	РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ОСНОВ ОЦІНКИ ЗЕЛЕНИХ ОБЛІГАЦІЙ	61
9	ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ	62
	ДОДАТОК 1	63

1 ВСТУП

Завдання даного документу - створити основи для впровадження процедури оцінки випусків облігацій різних категорій емітентів з метою визначення їх відповідності вимогам, що застосовуються до зелених облігацій.

Оцінка випусків облігацій з метою визначення їх відповідності вимогам, що застосовуються до зелених облігацій, не включає оцінку кредитоспроможності емітентів облігацій.

В Україні емісія облігацій реєструється у Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку. Розміщення облігацій серед інвесторів регулюється статтею 29 Закону України № 3480-IV від 23.02.2006 р. «Про цінні папери та фондовий ринок»¹. Обіг облігацій дозволяється після реєстрації Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку звіту про результати розміщення облігацій та видачі свідоцтва про реєстрацію випуску облігацій.

Емітент може здійснювати відкрите (публічне) та закрите (приватне) розміщення облігацій. Публічне розміщення облігацій здійснюється шляхом їх пропозиції заздалегідь не визначеній кількості осіб на підставі опублікування в офіційному друкованому виданні Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку проспекту емісії облігацій.

Відповідно до ст. 41 Закону України № 448/96-ВР від 30.10.1996 р. «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»², облігації, що розповсюджуються шляхом публічного розміщення та можуть купуватися та продаватися на фондовій біржі (крім державних облігацій), повинні мати кредитний рейтинг (рейтингову оцінку).

Наведемо основні поняття та терміни, що відносяться до випусків цінних паперів та використовуються в даному документі:

Цінний папір - документ установленної форми з відповідними реквізитами, що посвідчує грошове або інше майнове право, визначає взаємовідносини емітента цінного папера (особи, яка видала цінний папір) і особи, яка має права на цінний папір, та передбачає виконання зобов'язань за таким цінним папером, а також можливість передачі прав на цінний папір та прав за цінним папером іншим особам.

Проспект цінних паперів - документ, який оформлюється при здійсненні публічної пропозиції цінних паперів та містить інформацію відповідно до вимог, визначених законом.

Облігація - цінний папір, що посвідчує внесення його першим власником коштів, визначає відносини позики між власником облігації та емітентом, підтверджує зобов'язання емітента повернути власникові облігації її номінальну вартість у передбачений проспектом або рішенням про емісію цінних паперів (для державних облігацій України - умовами їх розміщення) строк та виплатити доход

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#n26>

² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80#Text>

за облігацією, якщо інше не передбачено проспектом або рішенням про емісію цінних паперів (для державних облігацій України - умовами їх розміщення).

Емітент облігацій – юридична особа (орган виконавчої влади, місцевого самоврядування, установа, організація, банк, підприємство), яка на певних умовах випускає в обіг облігації та зобов'язується виконувати обов'язки, що випливають з умов їх випуску.

Емісія - сукупність дій емітента, що провадяться в установленій законодавством послідовності і спрямовані на розміщення облігацій серед їх перших власників.

Строк обігу облігацій - строк, який починається з дня, що настає за днем реєстрації Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку звіту про результати розміщення облігацій і видачі свідоцтва про реєстрацію випуску облігацій, та закінчується днем, що передує дню початку погашення таких облігацій відповідно до проспекту або рішення про емісію цінних паперів.

Кліматичні облігації - боргові фінансові інструменти, надходження від розміщення яких спрямовуються виключно на фінансування та/або рефінансування проєктів, що вирішують проблеми клімату.

Зелені облігації - це боргові фінансові інструменти, надходження від розміщення яких спрямовуються виключно на фінансування та/або рефінансування зелених проєктів або окремих етапів таких проєктів.

Зелені проєкти (або проєкти екологічного спрямування) – ініціативи, спрямовані на усунення або зниження негативного впливу діяльності людини на навколишнє середовище, а також проєкти, які надають позитивний вплив на екологічну ситуацію (в тому числі пов'язані з поновлюваними джерелами енергії, ефективним використанням електроенергії, екологічно чистим транспортом, переробкою відходів тощо).

Кредитний рейтинг - це умовний вираз кредитоспроможності об'єкта рейтингування в цілому та/або його окремого боргового зобов'язання за національною шкалою кредитних рейтингів. Рейтингова оцінка цінних паперів емітента характеризує рівень спроможності позичальника (емітента) своєчасно та у повному обсязі обслуговувати зобов'язання за цінними паперами.

Національна рейтингова шкала - шкала, яка поділена на визначені групи рівнів та рівні, кожен з яких характеризує здатність позичальника своєчасно та в повному обсязі виплачувати відсотки і основну суму за своїми борговими зобов'язаннями, а також його платоспроможність. Національна шкала використовується для оцінки кредитного ризику позичальника - органу місцевого самоврядування, суб'єкта господарювання та окремих боргових інструментів - облігацій, іпотечних цінних паперів, позик.

2 МІЖНАРОДНІ ВИМОГИ ДО ЗЕЛЕНИХ ОБЛІГАЦІЙ

2.1 Принципи зелених облігацій від ІСМА

Вважається, що вперше зелені облігації емітував Європейський інвестиційний банк в 2007 році, але тоді вони називалися облігаціями «захисту клімату», потім аналогічні цінні папери стали іменуватися «кліматичними» облігаціями, і лише через деякий час – «зеленими» в якості узагальнюючого поняття.

Поступове зростання популярності зелених облігацій та, відповідно, збільшення обсягу їх обігу, створило умови для стандартизації випуску таких облігацій, а також механізмів їх обігу та погашення.

У 2009 році Всесвітній банк випустив перші вимоги до зелених облігацій, які лягли в основу діючих зараз Принципів зелених облігацій (Green Bond Principles, далі - Принципи), оприлюднених Міжнародною асоціацією ринків капіталу (ICMA)³. Дотримання цих стандартів є добровільним.

Зелені облігації повинні відповідати 4 ключовим елементам Принципів зелених облігацій, а саме :

1. Використання коштів
2. Процес оцінки і відбору проєктів
3. Управління коштами
4. Звітність

2.1.1 Елемент Принципів «Використання коштів»

Цей елемент передбачає, що кошти від розміщення зелених облігацій повинні бути використані виключно на реалізацію зелених проєктів (в тому числі, можливо здійснення витрат на наукові дослідження з тематики, що необхідна для реалізації проєкту). Всі напрямки витрат повинні бути належним чином описані в документації по випуску цінних паперів. Крім того, повинно бути доведено, що проєкт (або проєкти чи частина проєкту), що будуть фінансуватись за рахунок коштів від розміщення зелених облігацій, принесуть екологічну користь, яка повинна бути оцінена з точки зору якісних та, якщо можливо, кількісних характеристик.

У разі, якщо всі кошти або їх частину використовують або планують використати для рефінансування, емітентам рекомендується надавати оцінку співвідношення коштів, що спрямовуються на фінансування і на рефінансування та (де це можливо), пояснювати, які інвестиції або портфелі проєктів можуть бути

³ <https://www.icmagroup.org/green-social-and-sustainability-bonds/green-bond-principles-gbp/>

рефінансовані. Також рекомендується вказати період часу в минулому, протягом якого були реалізовані проекти, що рефінансуються.

Принципи зелених облігацій прямо передбачають кілька загальних категорій допустимих екологічних (зелених) проектів. Їх метою є вирішення ключових проблем, пов'язаних з навколишнім середовищем, таких як зміна клімату, виснаження природних ресурсів, скорочення біологічного різноманіття та забруднення повітря, води або ґрунту.

Перелік, наведений нижче, включає в себе лише типи проектів, що найбільш часто зустрічаються на ринку зелених облігацій та не є вичерпним. Конкретний зелений проект може одночасно відноситися до декількох з перерахованих нижче категорій.

Приклади проектів, що можуть бути профінансовані за рахунок розміщення зелених облігацій:

- поновлювані джерела енергії (включаючи виробництво, передачу, обладнання та виробу);
- ефективність використання електроенергії (наприклад, енергоефективність в нових та відремонтованих будинках, зберігання електроенергії, центральне тепlopостачання, інтелектуальні мережі, обладнання та виробу);
- запобігання забрудненню і контроль (включаючи проекти в сфері очищення стічних вод, скорочення викидів в атмосферу, контролю за парниковими газами, відновлення ґрунтів, запобігання забрудненню та скорочення забруднень, переробки відходів, в тому числі, в електроенергію, виробництва товарів з доданою вартістю з відходів та в результаті переробки, а також проекти, пов'язані з контролем стану навколишнього середовища);
- екологічно збалансоване управління живими природними ресурсами та землекористуванням (в тому числі екологічно стійке сільське господарство, та тваринництво, що не заподіюють шкоди клімату, сільськогосподарські технології, наприклад, захист біологічних культур або крапельне зрошення, екологічно стійке рибальство та аквакультура, екологічно стале лісове господарство, включаючи лісонасадження або лісовідновлення, збереження або відновлення природних ландшафтів);
- збереження земного і водного біорізноманіття (включаючи охорону прибережних, морських і вододільних середовищ);
- екологічно чистий транспорт (наприклад, електричний, гібридний, громадський, залізничний, немоторизованих, мультимодальний транспорт, інфраструктура для екологічно чистих транспортних засобів та скорочення шкідливих викидів);
- збалансоване управління водними ресурсами та стічними водами (включаючи стійку інфраструктуру для чистої і та/або питної води, очищення стічних вод, стійкі міські системи дренажу і регулювання річкового русла і інші методи протипаводкового захисту);

- адаптація до зміни клімату (включаючи системи інформаційної підтримки, такі як системи спостереження за кліматом і системи раннього попередження);
- екологічно ефективні та / або адаптовані продукти безвідходної економіки, виробничі технології і процеси (такі як розробка і впровадження екологічно чистих продуктів, екомаркування або екологічна сертифікація, економна упаковка і розподіл);
- зелені будівлі, що відповідають регіональним, національним або міжнародно-визнаним стандартам або сертифікаціям.

2.1.2 Елемент Принципів «Процес оцінки і відбору проєктів»

Цей елемент передбачає, що емітент повинен довести до інвесторів наступну інформацію щодо проєкту :

- цілі проєкту, що пов'язані з позитивним впливом на екологію;
- процедуру, за допомогою якої емітент визначає належність проєкту до категорій екологічності, перелічених вище;
- критерії та процедури, що дозволяють визначити потенційні екологічні та соціальні ризики та керувати ними.

При цьому принципи зелених облігацій рекомендують емітентам проводити незалежну зовнішню оцінку власних процесів оцінки та відбору проєктів.

2.1.3 Елемент Принципів «Управління коштами»

Цей елемент передбачає, що кошти, отримані від розміщення зелених облігацій, повинні обліковуватись емітентом окремо: шляхом зарахування на окремий рахунок, включення до окремого портфеля тощо. Метод відокремленого обліку повинен бути зафіксований у внутрішніх документах емітента.

Поки зелені облігації знаходяться в обігу, баланс коштів, отриманих від випуску облігацій, підлягає періодичному коригуванню з урахуванням вкладень у відповідні зелені проєкти протягом звітного періоду. Також емітент зобов'язаний інформувати інвесторів про заплановані інструменти тимчасового розміщення невикористаних коштів.

З метою підвищення прозорості, Принципами рекомендується залучати аудитора або іншу незалежну особу для перевірки методу внутрішнього відстеження і використання коштів від випуску зелених облігацій.

2.1.4 Елемент Принципів «Звітність»

Емітенти повинні щорічно формувати звітність та бути готовими надати актуальну інформацію про використання коштів до погашення облігацій, а також і після цього – у випадку істотних змін. Ця інформація повинна включати список проєктів, на які були спрямовані кошти від зелених облігацій (з зазначенням суми

спрямованих коштів), а також стислий опис цих проєктів та очікуваний вплив від їх реалізації.

Якщо в зв'язку з наявністю угод про конфіденційність, причин, пов'язаних з конкуренцією або з великою кількістю проєктів, може бути надана лише обмежена деталізація проєктів, Принципи зелених облігацій рекомендують, щоб інформація надавалася в узагальненому вигляді або на основі сукупного портфеля (наприклад, відсоток від загального обсягу надходжень, виділений для визначених категорій проєктів).

Особливо важливе значення має інформування інвесторів про очікуваний екологічний вплив проєктів. Принципи зелених облігацій рекомендують оприлюднювати якісні і, якщо можливо, кількісні показники ефективності (наприклад, енергоємність, вироблення електроенергії, скорочення викидів парникових газів, кількість людей, що мають доступ до екологічно чистої енергії, скорочення використання води, скорочення кількості необхідних автомобілів тощо). Також рекомендується здійснювати розкриття основних методологій та/або припущень, що використовуються при визначенні кількісних показників. Емітентам, що мають можливість відстежувати досягнуті результати, рекомендується включати їх в свої регулярні звіти.

Для зелених облігацій добровільно застосовуються стандарти, спрямовані на встановлення уніфікованих принципів надання звітів. На даний час вони існують в таких сферах, як енергоефективність, відновлювані джерела енергії, проєкти щодо водних ресурсів і стічних вод (відповідна документація опублікована на сайті Інформаційного центру Міжнародної асоціації ринків капіталу за адресою: www.icmagroup.org/gssbresourcecentre). Стандарти містять зразки форм для надання звітів про вплив на рівні конкретного проєкту і на рівні портфеля проєктів, які емітенти можуть адаптувати під власні потреби.

2.2 Стандарт ЄС для зелених облігацій

У березні 2018 року Європейська комісія опублікувала свій План дій щодо фінансування сталого зростання (далі - План дій), в якому викладена комплексна стратегія для подальшого з'єднання фінансів зі стійким розвитком⁴. Зокрема, План дій передбачає:

- переорієнтацію потоків капіталу на стійкі інвестиції для досягнення стійкого і всебічного зростання;
- управління фінансовими ризиками, пов'язаними зі зміною клімату, виснаженням ресурсів, погіршенням стану навколишнього середовища і соціальними проблемами;
- сприяння прозорості довгострокової фінансово-економічної діяльності.

У кроці 2 Плану дій Європейська комісія зобов'язується створити стандарти та маркування для зелених фінансових продуктів. В зв'язку з цим, у червні 2018 року

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52018DC0097>

Європейська комісія створила групу технічних експертів з питань сталого фінансування (TEG)⁵ для надання допомоги в чотирьох ключових областях Плану дій шляхом розробки наступних документів:

- єдина система класифікації видів економічної діяльності щодо їх екологічної стійкості (таксономія ЄС)⁶;
- стандарт ЄС для зелених облігацій;
- критерії для низьковуглецевих інвестиційних стратегій;
- керівництво щодо поліпшення корпоративного розкриття кліматичної інформації.

Метою розробки стандарту ЄС для зелених облігацій (EU-GBS) є підвищення прозорості ринку зелених облігацій, а також надання емітентам інформації щодо кроків, які необхідно здійснити в напрямку збільшення стійкого фінансування випуску облігацій.

На початку березня 2019 року TEG оприлюднила свій проміжний звіт за EU-GBS, та після отримання відгуків та зауважень, у червні 2019р. була оприлюднена оновлена версія звіту⁷. Також в березні 2020 року TEG оприлюднила вказівки з використання стандарту зелених облігацій⁸. На даний час тривають консультації Європейської комісії та діалоги із зацікавленими сторонами, та планується, що в четвертому кварталі 2020 року Європейська комісія прийме рішення щодо механізму переходу на стандарт зелених облігацій.

Оновлена версія звіту TEG щодо стандарту ЄС для зелених облігацій включає 10 рекомендацій для Європейської комісії, три з яких відносяться до створення EU-GBS, а інші стосуються того, як європейські уряди, європейські інститути, учасники ринку та інші зацікавлені сторони можуть підтримати і контролювати реалізацію EU-GBS.

TEG пропонує створити добровільний стандарт для зелених облігацій, який повинен складатися з чотирьох основних компонентів:

- 1) вимоги щодо узгодженості зелених проєктів з таксономією ЄС;
- 2) вимоги до структури розкриття інформації в документації з випуску зелених облігацій;
- 3) вимоги до періодичної звітності про використання доходів та вплив на навколишнє середовище;
- 4) вимоги щодо перевірки акредитованими верифікаторами дотримання стандартів та коректності складання звітності.

⁵ https://ec.europa.eu/info/publications/sustainable-finance-technical-expert-group_en

⁶ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

⁷ https://ec.europa.eu/info/files/190618-sustainable-finance-teg-report-green-bond-standard_en

⁸ https://ec.europa.eu/info/files/200309-sustainable-finance-teg-green-bond-standard-usability-guide_en

2.2.1 Вимоги щодо узгодженості зелених проєктів з таксономією ЄС

Вимоги щодо узгодженості зелених проєктів з таксономією ЄС передбачають, що надходження від розміщення зелених облігацій повинні розподілятися тільки для фінансування або рефінансування зелених проєктів, які сприяють виконанню щонайменше однієї з екологічних цілей, визначених у Регламенті таксономії ЄС, а саме:

- пом'якшення наслідків зміни клімату;
- адаптація до зміни клімату;
- стале використання водних та морських ресурсів;
- перехід до циркулярної економіки;
- переробка відходів;
- запобігання забрудненню та боротьба з ним;
- захист здорових екосистем

При цьому проєкти не повинні негативно впливати на виконання інших цілей, спрямованих на захист екології та повинні забезпечувати дотримання мінімальних соціальних гарантій, представлених принципами і правами, викладеними в 8 основних конвенціях, зазначених в декларації Міжнародної організації праці про основні права і принципи праці. Крім того, коли таксономія ЄС вступить в силу та будуть розроблені технічні критерії відбору (принципи, метрики, пороги) для конкретних екологічних цілей і секторів, зелені проєкти повинні відповідати цим критеріям.

2.2.2 Вимоги до структури розкриття інформації

TEG пропонує застосовувати певні вимоги до структури розкриття інформації щодо випуску зелених облігацій - так звану «рамку» для надання інформації (Green Bond Framework або GBF) та надає відповідний шаблон для заповнення.

Згідно GBF, документація з випуску зелених облігацій повинна включати :

- опис екологічних цілей випуску облігацій та інформацію щодо відповідності стратегії емітента таким цілям;
- опис процесу, за допомогою якого емітент визначає, чи відповідають проєкти таксономії ЄС та (при необхідності) якісним та/або кількісним технічним критеріям відбору;
- опис зелених проєктів, які будуть фінансуватися або рефінансуватися за рахунок коштів від випуску зелених облігацій ЄС (якщо на дати випуску проєкти не визначені, необхідно описати тип та сектора потенційних проєктів; якщо інформація щодо проєктів є конфіденційною, вона може бути представлена у вигляді агрегованого портфеля);
- опис процесу прив'язки кредитних або інвестиційних операцій емітента для зелених проєктів та випуску зелених облігацій ЄС - емітент повинен описати свій внутрішній формалізований процес, за допомогою якого він відслідковує розподіл всього обсягу виручки від розміщення облігацій, на реалізацію зелених проєктів;

- інформацію щодо методології та припущень, які будуть використовуватися для розрахунку ключових показників впливу на екологію;
- опис звітності (наприклад, передбачувана частота, зміст, метрики).

GBF публікується на веб-сайті емітента або оприлюднюється через будь-який інший канал зв'язку до або під час випуску зеленої облігації ЄС, і залишається доступною до відповідного терміну погашення зеленої облігації ЄС.

2.2.3 Вимоги до періодичної звітності

В рамках EU-GBS передбачено 2 типи звітності: звітність про розподіл коштів і звітність про вплив на екологію.

Звіт про розподіл повинен включати:

- заяву про відповідність EU-GBS;
- розбивку виділених сум для зелених проєктів, щонайменше, на рівні секторів, проте рекомендується більш детальна звітність;
- географічний розподіл зелених проєктів (рекомендується на рівні країни).

Звітувати необхідно, щонайменше, раз на рік, поки не здійсниться повний розподіл коштів за проєктами, а потім - у випадку істотних змін у розподілі. Перевірка необхідна тільки для остаточного звіту.

Звіт про вплив повинен включати:

- опис зелених проєктів;
- екологічну мету, яку переслідують в процесі реалізації зелених проєктів;
- розбивку «зелених» проєктів за характером фінансування (активи, капітальні витрати, операційні витрати тощо), долі фінансування та рефінансування зелених проєктів;
- інформацію та (якщо це можливо), показники впливу проєктів на навколишнє середовище (у відповідності до показників та методології їх розрахунку, наведених в GBF емітента);
- якщо це ще не було детально описано в GBF, інформацію про методологію та припущення, використані для оцінки впливу зелених проєктів.

Емітенти повинні повідомляти про вплив зелених проєктів на екологію, принаймні, один раз протягом терміну дії облігацій: після повного розподілу коштів від облігацій за зеленими проєктами, і згодом, в разі істотних змін у цьому розподілі. Перевірка звітності про вплив не є обов'язковою, однак емітентам рекомендується, щоб їх звіти про вплив розглядалися незалежною третьою стороною.

Звіт про розподіл, а також Звіт про вплив можуть охоплювати кілька випусків облігацій в рамках однієї і тієї ж системи зелених облігацій. Рекомендовані проєкти форматів звітності включені в рекомендації TEG, залишаючи емітентам можливість адаптувати їх у міру необхідності.

Звіт про розподіл та звіт про вплив публікуються на веб-сайті емітента або оприлюднюються через будь-який інший канал зв'язку. Остаточний звіт про розподіл і звіт про вплив, опубліковані після повного розподілу, залишаються доступними до погашення зелених облігацій ЄС, якщо тільки вони не будуть замінені додатковими звітами в разі істотних змін у розподілі.

2.2.4 Вимоги щодо перевірки акредитованими верифікаторами дотримання стандартів та коректності складання звітності

Згідно вимогам, запропонованим TEG, емітенти повинні залучати зовнішніх верифікаторів на наступних етапах:

- 1) до або під час випуску зелених облігацій – для первинної перевірки узгодженості зелених проєктів з таксономією ЄС та для перевірки дотримання вимог щодо структури розкриття інформації в документації з випуску зелених облігацій;
- 2) після повного розподілу надходжень від розміщення випуску облігацій – для перевірки прийнятності профінансованих проєктів, в тому числі, узгодження їх GBF з GBS ЄС.

Висновки верифікаторів також повинні бути оприлюднені на сайті емітента або через будь-який інший доступний канал зв'язку.

Верифікатори будуть підлягати акредитації, включаючи чіткі вимоги щодо :

- професійного кодексу поведінки та ділової етики;
- незалежності та відсутності конфлікту інтересів;
- професійної кваліфікації та забезпечення контролю якості;
- наявності стандартизованих процедур верифікації

TEG вважає, що акредитацію верифікаторів повинен здійснювати Європейський орган з цінних паперів і ринків (ESMA). Але в очікуванні вступу в силу схеми акредитації, на перехідний період (до 3 років) є сенс якомога швидше розробити процедуру тимчасової добровільної реєстрації верифікаторів.

2.3 Зовнішня перевірка (верифікація) зелених облігацій

Зовнішні перевірки - це загальнозживаний термін, що охоплює широкий спектр послуг, починаючи з консультування з питань навколишнього середовища і закінчуючи перевіркою на відповідність стандарту або перевірку використання доходів.

Для емітентів є різні способи отримати зовнішній формалізований результат щодо процесу зелених облігацій, та існує кілька рівнів і типів перевірки, які можуть бути надані на ринку. Такі керівництва та зовнішні перевірки можуть включати:

- 1) **Огляд (перевірка) незалежного консультанта:** Емітент може звернутися за консультативною допомогою до консультантів та / або установ, які запровадили визнану експертизу щодо екологічної стійкості та інших аспектів випуску зелених облігацій, таких як формування / перевірка системи зелених облігацій емітента. Незалежна рецензія (думка другої сторони) може відноситись до цієї категорії.
- 2) **Сертифікацію:** Емітент може отримати для зелених облігацій, пов'язаної з нею системи зелених облігацій або використання коштів, сертифікацію відповідності за стандартом зовнішньої екологічної оцінки. Стандарт оцінки визначає критерії, а відповідність таким критеріям перевіряється кваліфікованою стороною / органом із сертифікації .
- 3) **Верифікацію:** Емітент може отримати для зелених облігацій, пов'язаної з нею системи зелених облігацій або основних активів висновок незалежної верифікації, здійсненої кваліфікованою стороною, наприклад такою, як аудитори. На відміну від сертифікації, перевірка може зосереджуватися на узгодженні з внутрішніми стандартами або вимогами емітента. Незалежна оцінка екологічно стійких ознак базових активів може вважатись верифікацією та може посылатись на зовнішні критерії верифікації.
- 4) **Рейтинг:** Емітент може отримати для зелених облігацій, пов'язаної з нею системи зелених облігацій, оцінку кваліфікованими третіми особами, такими як спеціалізовані постачальники досліджень для ринку капіталу або рейтингові агентства. Рейтинг зелених облігацій відрізняється від ESG рейтингу емітента та він, як правило, застосовується до окремих цінних паперів або фондів / програм зелених облігацій.

На поточному ринку зовнішніх перевірок працюють переважно 4 типи гравців:

- 1) нефінансові рейтингові агентства, що спеціалізуються на незалежних дослідженнях, наприклад: Sustainalytics, ISS-оekom, дослідницька організація CICERO;
- 2) велика четвірка аудиторських фірм (Deloitte, KPMG, PwC, EY), що надають в основному пост-емісійну перевірку, так звані «гарантійні» послуги;
- 3) кредитно-рейтингові агентства (Moody's, S & P Global Ratings, Fitch), що останнім часом розширюють спектр своїх рейтингових оцінок;
- 4) глобальні органи технічної інспекції та сертифікації (DNV-GL, Bureau Veritas, TÜV та інші).

Наведемо приклади кожного з вище перелічених типів перевірок.

2.3.1 Огляд (перевірка) незалежного консультанта

Процедури зовнішнього оцінювання випуску зелених облігацій на відповідність принципам GBP здійснюються переважно у формі експертизи незалежних консультантів і зовнішніх оглядів. Емітент може скористатися послугами зовнішніх консультантів або інститутів, що володіють необхідними навичками експертизи

«зелених» проєктів. Експертиза дозволяє оцінити ризики проєкту і якість дій емітента для залучення фінансування за допомогою випуску облігацій. Дані експерти, як правило, надають також правову підтримку процесу емісії.

Близько 80% зелених облігацій використовують експертизу незалежних консультантів і зовнішні огляди.

Розрізняють два види експертиз:

- попередню;
- пост-емісійну.

Попередня експертиза спрямована на підтвердження наявності портфеля «зелених» проєктів, їх екологічних цілей та індикаторів, потенційної прибутковості і ризиків, схем управління проєктами та грошовими потоками, інших аспектів відповідності принципам «зеленого» фінансування. Результати попередньої експертизи, як правило, публікуються в проспекті емісії окремою главою.

Пост-емісійна експертиза проводиться для верифікації цільового характеру та результативності використання отриманого фінансування. Пост-емісійна експертиза повинна забезпечуватися емітентом на регулярній основі з періодичністю не рідше одного разу на рік. Зазвичай пост-емісійна експертиза оформляється у вигляді окремого огляду і розміщується на сайті емітента.

2.3.2 Сертифікація та верифікація

Міжнародна організація Climate Bond Initiative (CBI) розробила стандарти випуску кліматичних облігацій. Першу версію цих стандартів було випущено в 2011 році. Розроблено два основних документа для верифікації та сертифікації кліматичних облігацій: «Стандарт кліматичних облігацій» та «Сертифікаційна схема для кліматичних зелених облігацій»⁹. Відповідність облігацій вимогам CBI підтверджується «сертифікатом відповідності», що емітенти можуть отримати від спеціалізованих зовнішніх організацій. Дотримання цих стандартів також є добровільним.

Стандарт кліматичних облігацій передбачає перевірку (верифікацію) наступних аспектів емісії кліматичних облігацій:

- коштами, залученими від розміщення облігацій, фінансується розвиток промисловості з більш низьким рівнем емісії парникових газів і забруднюючих речовин;
- фінансування направлено на більш швидку і відносно менш ресурсомістку адаптацію до кліматичних змін.

Для надання статусу «кліматичної облігації» та підтвердження її відповідності стандартам необхідно:

- 1) проведення незалежної верифікації органами, акредитованими CBI;
- 2) проведення сертифікації Радою з кліматичних облігацій, обраною CBI.

⁹ <https://www.climatebonds.net/standards>

Верифікація облігацій - процес перевірки облігацій на їх відповідність критеріям віднесення до певного виду та на відповідність стандартам CBI. Верифікація кліматичних облігацій покликана допомогти Раді за кліматичними облігаціями (органу сертифікації CBI), а також інвесторам, урядам та стейкхолдерам переконатись в цільовому характері зеленого фінансування, а також отримати доступ до стандартизованого формату розкриття інформації за проектом. Наявність висновку про успішну верифікацію є підставою для проходження процедури сертифікації - додаткового інструменту забезпечення якості облігаційного випуску.

Схема верифікації та сертифікації кліматичних облігацій CBI є дорогою процедурою. Тому її, як правило, застосовують при масштабних випусках кліматичних облігацій, які передбачається включати до спеціалізованих біржових індексів кліматичних / зелених облігацій (серед них індекси Solactive, S&P Dow Jones, Barclays & MSCI). У разі відсутності таких планів у емітента або кінцевого власника облігацій, зазвичай уникають маркування фінансового інструменту як «кліматичної облігації» і використовують більш широке маркування «зелена облігація», для якої достатньо відповідності більш гнучкими критеріями Принципів зелених облігацій (GBP).

В розділі 2.2. були наведені вимоги до проведення верифікації зелених облігацій, запропоновані TEG для використання в стандарті ЄС для зелених облігацій.

Принципи зелених облігацій від ICMA, викладені в розділі 2.1., також передбачають проведення зовнішніх перевірок. Але, на відміну від стандартів ЄС, вони є не обов'язковими, а рекомендованими. Так, емітентам рекомендується використовувати зовнішні перевірки для підтвердження узгодженості їх зелених облігацій із ключовими характеристиками GBP.

Зовнішні перевірки можуть бути частковими, які охоплюють лише певні аспекти випуску зелених облігацій емітента або пов'язаних із ним системи зелених облігацій, або загальними, коли оцінюється узгодження з усіма чотирма основними компонентами GBP.

GBP рекомендує публічно розкривати звіти про зовнішні перевірки або, принаймні, резюме, наприклад, за допомогою шаблону, доступного за адресою www.icmagroup.org/gssbresourcecenter.

GBP заохочує постачальників зовнішніх перевірок у будь-якому випадку розкривати їхню компетенцію та відповідний досвід та чітко пояснювати обсяг проведеного огляду.

GBP враховує, що вибір часу проведення зовнішніх перевірок може залежати від характеру використання коштів, а опублікування результатів перевірок може обмежуватися вимогами конфіденційності бізнесу.

2.3.3 Рейтинг

Одним з варіантів зовнішньої перевірки є некредитна рейтингова оцінка та маркування зелених облігацій міжнародними рейтинговими агентствами.

Рейтинговими агентствами надаються послуги з незалежної оцінки, іноді - з присвоєнням спеціального (нефінансового) рейтингу. Слід враховувати, що рейтинги спеціалізованих кредитних рейтингових агентств є комплексними оцінками якості зелених облігацій. Рейтинги «зелених» облігацій можуть даватися як на окремі випуски, так і на програми випуску портфеля цінних паперів емітента.

Переваги рейтингової оцінки:

- звичний інструмент оцінки кредитного якості;
- оцінка «зелених» облігацій може відбуватися в стислі терміни паралельно з кредитною оцінкою фінансового інструменту;
- рейтинги підвищують довіру інвесторів (в тому числі зовнішніх) до «зелених» облігаціями;
- не вимагає втручання додаткових інститутів, рейтингові агентства розглядають оцінку «зелених» облігацій як один із напрямів свого бізнесу;
- оцінки є незалежними.

Оцінка та маркування зелених облігацій міжнародними рейтинговими агентствами здійснюється за певними правилами. Так, наприклад, міжнародне рейтингове агентство Moody's розробило методологію оцінки «зелених» облігацій (Green Bonds Assessment - GBA). Ця методологія фокусується на дотриманні емітентом принципу цільового використання коштів, оцінки якості корпоративного управління і звітності. Для GBA Moody's використовує критерії, розроблені CBI, з урахуванням «горизонтальних» (загальних для всіх видів облігацій) вимог Міжнародної організації комісій з цінних паперів (IOSCO). GBA оцінює організаційну схему «зеленого» фінансування, процедури емітента щодо використання отриманих грошових ресурсів, розкриття інформації про їх освоєння, управління вільним (нерозподіленим) залишком ресурсів, розкриття інформації про проекти, що фінансуються за рахунок облігацій. Moody's GBA може бути використана для оцінки облігацій корпорацій, фінансових інститутів, держави і міжнародних організацій.

2.4 Впровадження стандартів зелених облігацій у країнах світу

На сьогоднішній день більша частина емісій корпорацій та фінансових установ базуються на принципах «зелених» облігацій від ICMA. Проте більшість наднаціональних та державних органів, як правило, мають власні, більш конкретні стандарти, покликані задовольнити власні унікальні обставини та потреби в рамках загальної структури принципів GBP.

Країни, що ввели національні правила для зелених облігацій:

- для емітентів та банків - КНР;
- для емітентів – Індія та Японія;
- для біржового лістингу – Казахстан та Норвегія;
- для портфельних інвесторів (покупців облігацій) – Франція;
- для муніципальних облігацій – США.

Китайські національні рекомендації щодо «зеленого» фінансування - Китай прийняв національні керівні принципи створення «зеленої» фінансової системи, запропонувавши 35 заходів, спрямованих на посилення розвитку «зеленої» фінансової системи, включаючи ринок зелених облігацій.

Індійські рекомендації щодо «зелених» облігацій - Індійська комісія з цінних паперів та бірж випустила перший проект правил для «зелених» облігацій на початку 2016 року.

Керівні принципи зелених облігацій, затверджені в Японії в 2017 році, створені з урахуванням принципів GBP, але додатково враховують особливості ринку Японії.

В цьому документі варто звернути увагу на приклади побічного негативного впливу на навколишнє середовище різних типів зелених проєктів. Крім того, в ньому достатньо детально висвітлено питання розкриття інформації емітентами (в тому числі, наведено приклади звітів щодо реалізації зелених проєктів). Також розкрито питання щодо показників екологічного ефекту та методів їх обчислення.

Окремий розділ присвячено процедурі проведення зовнішнього аналізу зелених облігацій: наведені випадки, коли використання зовнішнього аналізу є особливо корисним та приклади аспектів, які можна дослідити шляхом зовнішнього аналізу. Також наводяться приклади розкриття інформації щодо проведеного зовнішнього аналізу. Крім того, наведені вимоги щодо досвіду та незалежності компаній та експертів, що проводять зовнішній аналіз зелених облігацій.

В 2020 році Міністерство охорони навколишнього середовища Японії оприлюднило Настанови щодо зелених облігацій на 2020 рік, які враховують зміни ринку зелених облігацій за останні декілька років.

Спеціальні вимоги існують на фондових біржах в Казахстані і Норвегії для включення облігацій до окремого лістингу зелених облігацій.

Рекомендації Франції щодо «зелених» інвестицій - у липні 2016 року французький уряд випустив рекомендації для фондів «зелених» інвестицій відповідно до таксономії кліматичних облігацій (Climate Bonds Taxonomy) та принципів GBP. Франція також стала першою країною, яка запровадила обов'язкову екологічну звітність для інституційних інвесторів: стаття 173 Закону «Про енергетичний перехід» вимагає від менеджерів фонду розкривати те, як екологічні показники враховуються при прийнятті інвестиційних рішень.

Вимоги до випуску муніципальних облігацій в США - для випусків муніципальних облігацій передбачені податкові стимули і пільги, врегульовані бюджетним законодавством США.

3 ЗАКОНОДАВЧІ ВИМОГИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗЕЛЕНИХ ПРОЄКТІВ В УКРАЇНІ

В Україні, як і в усьому світі, підвищується популярність «зелених» проєктів, тобто проєктів, спрямованих на захист навколишнього середовища. Але однією з основних проблем, що виникають при реалізації таких проєктів, є нестача фінансових ресурсів, що зумовлено високою вартістю більшості зелених проєктів та достатньо тривалим строком реалізації. В зв'язку з цим, на внутрішньому ринку капіталу не завжди можна отримати довгострокове фінансування в необхідному розмірі. Тому перспективним напрямком є залучення коштів на «екологічні» проєкти через спеціалізовані фінансові інструменти. В якості таких інструментів в світі все більшу популярність набирають зелені облігації - боргові цінні папери, кошти від реалізації яких використовуються виключно на фінансування «зелених» проєктів. Більшість країн світу, у тому числі з перехідною економікою, розробили або активно напрацьовують дорожні карти та стратегії, направлені на формування такого ринку та залучення «зеленого» фінансування.

Впровадження в Україні нового фінансового інструменту, який відповідає принципам та вимогам світового ринку капіталу, розширить коло інвесторів та дозволить акумулювати фінансові потоки для спрямування їх на розробку та фінансування вітчизняних екологічних проєктів. В цілому, створення в Україні ринку «зелених» облігацій може стати значним кроком на шляху імплементації Європейських стандартів розвитку «зеленої» енергетики, енергонезалежності та захисту навколишнього середовища.

3.1 Законодавче регулювання випуску зелених облігацій

В Україні ринок зелених облігацій поки що знаходиться на етапі впровадження. Так, 19.06.2020р. на засіданні ВРУ прийнято у другому читанні законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів» (реєстр. № 2284 від 17.10.2019)¹⁰. Закон був підписаний Президентом України 12.08.2020р. Цим законом вперше в Україні запроваджуються зелені облігації як окремий підвид цінних паперів та встановлюються правила для учасників відповідного ринку. В цьому документі, в тому числі, були враховані Принципи зелених облігацій, розроблені ICMA.

Згідно законопроекту, емісію зелених облігацій може здійснювати особа, що **реалізує або фінансує** проєкт екологічного спрямування.

У разі якщо емітентом зелених облігацій є особа, що **реалізує** проєкт екологічного спрямування, рішення про емісію облігацій або проспект облігацій повинні, додатково до інших вимог цього Закону, включати опис проєкту, його техніко-

¹⁰ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67117

економічні параметри, строк реалізації, розрахунок екологічного ефекту, що очікується від реалізації проєкту.

У разі якщо емітентом зелених облігацій є особа, що **фінансує** проєкти екологічного спрямування, рішення про емісію облігацій або проспект облігацій повинні, додатково до інших вимог цього Закону, включати опис проєктів, які отримують фінансування за рахунок надходжень від розміщення облігацій, процедури оцінки та відбору проєктів для фінансування, порядок розрахунку екологічного ефекту, що очікується від реалізації проєктів.

Річна інформація про емітента зелених облігацій повинна (додатково до вимог статті 126 цього Закону), містити відомості про поточний стан реалізації проєкту екологічного спрямування, а також обсяг коштів, залучених за рахунок емісії зелених облігацій, та обсяг фактично використаних коштів для реалізації або фінансування проєкту екологічного спрямування.

Рішення про емісію облігацій або проспект облігацій може передбачати, що джерелами погашення зелених облігацій та виплати доходів за ними є надходження (за наявності) від зданого в експлуатацію об'єкта, фінансування або реалізацію якого здійснено за рахунок коштів, залучених від розміщення зелених облігацій, а також інші надходження, передбачені рішенням про емісію.

Також на даний час у стадії доопрацювання знаходиться Концепція запровадження ринку зелених облігацій в Україні та затвердження плану заходів стосовно її реалізації. Концепція була розроблена Держенергоєфективності, відповідно до Плану заходів з реалізації Енергетичної стратегії України до 2035 року.

3.2 Вимоги до зелених проєктів, що фінансуються за участю держави

На даний час діє ряд нормативних актів, що регламентують вимоги до відбору та моніторингу інвестиційних проєктів, які фінансуються за участю держави. Ці вимоги будуть, в тому числі, застосовуватися до проєктів, що будуть фінансуватися за участю держави в рамках здійснення випусків зелених облігацій. Тому наведемо стислий огляд діючих нормативних актів та наявних вимог.

В таблиці, наведено перелік (в хронологічному порядку) та стислий опис нормативних актів. Під таблицею наведено більш детальний аналіз кожного з документів.

Назва нормативного документу та регуляторний орган, що його видав	Номер та дата затвердження документу	Питання, які регулює документ
Постанова КМУ «Порядок затвердження проєктів будівництва і проведення їх експертизи	№ 560 від 11.05.2011 р.	Експертиза проєктної документації на таких стадіях проєктування, як техніко-економічне обґрунтування, техніко-економічний розрахунок, ескізний проєкт, проєкт, робочий проєкт

Постанова КМУ «Про затвердження Порядку проведення державної експертизи інвестиційних проєктів»	№701 від 09.06.2011 р	Порядок визначає механізм проведення державної експертизи інвестиційних проєктів
Наказ Мінекономрозвитку «Про затвердження форми проєктної (інвестиційної) пропозиції, на основі якої готується інвестиційний проєкт, для розроблення якого може надаватися державна підтримка, Порядку розроблення та форми інвестиційного проєкту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка»	№ 724 від 19.06.2012 р.	Форма інвестиційної пропозиції, порядок розроблення та форма інвестиційного проєкту з державною підтримкою
Наказ Мінекономрозвитку «Методичні рекомендації з розроблення інвестиційного проєкту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка»	№1279 від 13.11.2012 р.	Детальні рекомендації щодо розробки інвестиційного проєкту відповідно до вимог Наказу Мінекономрозвитку №724
Наказ Мінекономрозвитку «Про затвердження Методики проведення державної експертизи інвестиційних проєктів та форми висновку за її результатами»	№243 від 13.03.2013 р.	Детальна методика проведення державної експертизи, що відповідає вимогам Постанови КМУ №701
Постанова КМУ «Про затвердження Порядку відбору інвестиційних проєктів, для реалізації яких надається державна підтримка»	№835 від 13.11.2013 р	Порядок визначає механізм відбору інвестиційних проєктів, перелік документів, що подаються для відбору та критерії відбору і визначення форми надання державної підтримки.
Постанова КМУ «Деякі питання управління державними інвестиціями»	№571 від 22.07.2015 р.	Регламентована процедура відбору проєктів, склад міжвідомчої комісії з питань реалізації державних інвестиційних проєктів, форма підготовки проєкту та форма висновку державної експертизи
Наказ Мінекономрозвитку «Про затвердження Порядку моніторингу стану розроблення (реалізації) державних інвестиційних проєктів»	№1785 від 25.10.2016 р.	Визначає процедуру проведення моніторингу стану розроблення (реалізації) державних інвестиційних проєктів на інвестиційному та експлуатаційному етапах їх упровадження
Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»	№ 2059-VIII від 23.05.2017 р	Встановлює правові та організаційні засади оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля
Наказ Мінекономрозвитку «Методичні рекомендації щодо підготовки та проведення оцінки державного інвестиційного проєкту»	№ 1865 від 22.12.2017 р.	Надано методичні рекомендації до оформлення інвест-проєкту за формою, наведеною у Постанові КМУ №571

Постанова КМУ № 560 від 11.05.2011 «Порядок затвердження проєктів будівництва і проведення їх експертизи».

Метою проведення експертизи проєктів будівництва (далі - експертиза) є визначення якості проєктних рішень шляхом виявлення відхилень від вимог до міцності, надійності та довговічності будинків і споруд, їх експлуатаційної безпеки та інженерного забезпечення, у тому числі щодо додержання нормативів з питань створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, санітарного і епідеміологічного благополуччя населення, охорони праці, екології, пожежної, техногенної, ядерної та радіаційної безпеки, енергозбереження, кошторисної частини проєкту будівництва. Експертиза є завершальним етапом розроблення проєктів будівництва.

Обов'язковій експертизі підлягають проєкти будівництва об'єктів, що:

- за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми та значними наслідками - щодо додержання нормативів з питань санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, екології, охорони праці, енергозбереження, пожежної, техногенної, ядерної та радіаційної безпеки, міцності, надійності, довговічності будинків і споруд, їх експлуатаційної безпеки та інженерного забезпечення, у тому числі щодо додержання нормативів з питань створення умов для безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;
- споруджуються на територіях із складними інженерно-геологічними та техногенними умовами, - щодо їх міцності, надійності та довговічності;
- споруджуються із залученням бюджетних коштів, коштів державних і комунальних підприємств, установ та організацій, а також кредитів, наданих під державні гарантії, якщо їх кошторисна вартість перевищує 300 тис. гривень, - щодо кошторисної частини проєкту будівництва;
- підлягають оцінці впливу на довкілля згідно із Законом України "Про оцінку впливу на довкілля".

Експертизу проводять експертні організації що відповідають визначеним Мінрегіоном критеріям і відомості про які внесені до переліку експертних організацій. Мінрегіон здійснює нормативно-методичне забезпечення проведення експертизи та визначає нормативи обчислення її вартості

Для об'єктів, що підлягають оцінці впливу на довкілля, згідно із Законом України "Про оцінку впливу на довкілля", перед затвердженням проєктів будівництва для проведення їх експертизи розробляється також звіт з оцінки впливу на довкілля.

Постанова КМУ №701 від 09.06.2011 р «Про затвердження Порядку проведення державної експертизи інвестиційних проєктів»

Державну експертизу державних інвестиційних проєктів, розроблення та реалізація яких здійснюються з використанням державних капітальних вкладень, підготовку і подання за її результатами висновку проводить головний розпорядник

коштів державного бюджету відповідно до пунктів 8-10 Порядку відбору державних інвестиційних проєктів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 липня 2015 р. № 571 “Деякі питання управління державними інвестиціями”.

Процес проведення державної експертизи передбачає:

- 1) проведення аналізу поданих документів органом, що проводить державну експертизу;
- 2) визначення: відповідності інвестиційного проєкту вимогам законодавства; узгодженості екологічних, економічних і соціальних інтересів; актуальності та соціальної спрямованості інвестиційного проєкту; ефективності використання бюджетних коштів; достовірності техніко-економічних розрахунків та обґрунтованості обсягу і форми надання державної підтримки для реалізації інвестиційного проєкту; наявності належного кадрового, матеріально-технічного забезпечення для реалізації інвестиційного проєкту.
- 3) отримання органом, що проводить державну експертизу інвестиційного проєкту, висновку за результатами проведеної Мінекономіки оцінки економічної ефективності інвестиційного проєкту за наступними показниками: чиста приведена вартість; внутрішня норма дохідності; дисконтований період окупності; індекс прибутковості.

Державна експертиза інвестиційного проєкту повинна враховувати нормативи з питань санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, екології, охорони праці, енергозбереження, пожежної, техногенної, ядерної та радіаційної безпеки.

За результатом проведення державної експертизи інвестиційного проєкту замовнику подається висновок державної експертизи інвестиційного проєкту, який містить основні техніко-економічні показники та може бути як позитивним, так і негативним.

Наказ Мінекономрозвитку № 724 від 19.06.2012 р. «Про затвердження форми проєктної (інвестиційної) пропозиції, на основі якої готується інвестиційний проєкт, для розроблення якого може надаватися державна підтримка, Порядку розроблення та форми інвестиційного проєкту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка».

Розробленню проєкту передуює розроблення проєктної (інвестиційної) пропозиції.

Форма проєктної (інвестиційної) пропозиції повинна включати: назву; інформацію про суб'єкта інвестиційної діяльності; опис його діяльності та його досвід за останні три роки у реалізації подібних інвестиційних пропозицій або в керуванні ними; мету і завдання інвестиційної пропозиції; заходи та графік їх виконання; технічний та/або технологічний аналіз інвестиційної пропозиції; інформацію щодо інноваційної спрямованості інвестиційної пропозиції; інвестиційні витрати; джерела фінансування; характеристику бюджетної та соціальної ефективності; визначення альтернативних способів досягнення мети та аргументи щодо переваги обраного способу; ризики і можливі шляхи їх зниження; відповідність законодавству України; наявність сертифікатів, ліцензій та інших дозвільних

документів. В додатках до інвестиційної пропозиції наводяться копії документів про державну реєстрацію та фінансова звітність суб'єкта інвестиційної діяльності, результати проведення фінансового аудиту; графік забезпечення погашення та обслуговування кредиту; інформація щодо виділення земельних ділянок, стан розроблення проектно-кошторисної документації та проведення державної експертизи в разі включення до інвестиційного проекту проектів будівництва; довідка про раніше отримані позики та довгострокові кредити банків, а також про відсутність простроченої понад три місяці заборгованості з їх погашення та обслуговування; інформація про відсутність у суб'єкта інвестиційної діяльності простроченої понад три місяці заборгованості перед державним бюджетом із сплати податків і зборів (обов'язкових платежів).

Форма інвестиційного проекту включає наступні розділи :

1. Резюме
2. Загальна характеристика стану та проблем, пов'язаних з розвитком об'єктів та суб'єктів інвестиційної діяльності.
3. Організаційний план.
4. План маркетингової діяльності.
5. План виробничої діяльності.
6. План реалізації проекту.
7. Фінансовий план.
8. Прогноз економічного та соціального ефекту від реалізації проекту.
9. Прогноз надходжень до бюджетів та державних цільових фондів.
10. Інформація про ризики проекту, запобіжні заходи і страхування ризиків у випадках, передбачених законом.
11. Пакет документів з обґрунтуванням оцінки впливу на навколишнє природне середовище.
12. Інформація про стан розроблення проектно-кошторисної документації у разі, якщо до інвестиційного проекту включено проект будівництва.
13. Додатки (фотографії, креслення, розрахунки, лист про підтримку проекту центральним органом виконавчої влади, відповідальним за забезпечення проведення державної політики у сфері, у якій передбачається реалізація проекту; інформація про кредитора; інформація щодо способу забезпечення погашення та обслуговування залучених фінансових ресурсів; фінансовий звіт суб'єкта інвестиційної діяльності на останню звітну дату та фінансові звіти за минулий рік).

Наказ Мінекономрозвитку №1279 від 13.11.2012 р «Методичні рекомендації з розроблення інвестиційного проекту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка».

Ці Методичні рекомендації підготовлено з метою забезпечення однозначного підходу до розроблення інвестиційного проекту, для реалізації якого може

надаватися державна підтримка. В документі надається детальний опис створення розділів інвестиційного проєкту, передбачених формою, затвердженою Наказом Мінекономрозвитку № 724 від 19.06.2012 р.

Наказ Мінекономрозвитку №243 від 13.03.2013 р. «Про затвердження Методики проведення державної експертизи інвестиційних проєктів та форми висновку за її результатами».

Ці методичні рекомендації розроблені відповідно до Порядку проведення державної експертизи інвестиційних проєктів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09 червня 2011 року № 701.

Проведення державної експертизи передбачає експертне дослідження, перевірку техніко-економічних розрахунків, аналіз і оцінку інвестиційного проєкту та підготовку обґрунтованого висновку державної експертизи.

Процедура проведення державної експертизи складається з трьох стадій: підготовчої, основної та заключної.

На підготовчій стадії здійснюється перевірка складу документації, яка подається до органу, що проводить державну експертизу, на відповідність вимогам пункту 4 Порядку.

Основна стадія проведення державної експертизи передбачає:

- 1) Отримання органом, що проводить державну експертизу, експертного висновку за результатами проведеної Міністерством економічного розвитку і торгівлі України оцінки економічної ефективності інвестиційного проєкту;
- 2) Визначення актуальності інвестиційного проєкту (відповідності стратегічним програмним документам держави; пріоритетним напрямам структурної перебудови економіки; напрямам, визначеним концепцією (програмою) розвитку відповідної галузі; визначеним законодавством напрямам пріоритетного інвестування; тенденціям розвитку ринку і попиту на товар (послуги), виробництво (надання) якого (яких) передбачається інвестиційним проєктом;
- 3) Визначення соціальної спрямованості інвестиційного проєкту;
- 4) Визначення ефективності використання бюджетних коштів;
- 5) Визначення достовірності техніко-економічних розрахунків інвестиційного проєкту (аналіз вихідних даних, перевірка правильності формул та інтерпретації результатів).
- 6) Визначення обґрунтованості обсягу і форми надання державної підтримки для реалізації інвестиційного проєкту (в тому числі, порівняльний аналіз показників ефективності від реалізації інвестиційного проєкту як за наявності державної підтримки, так і без неї);
- 7) Визначення наявності належного кадрового, матеріально-технічного забезпечення для реалізації інвестиційного проєкту (доступність технологій, наявність виробничих потужностей, сировини, відповідного персоналу);
- 8) Визначення узгодженості екологічних, економічних і соціальних інтересів (аналіз впливу на навколишнє середовище, заходи з контролю та зменшення потенційно можливих негативних наслідків);

9) Визначення відповідності інвестиційного проєкту вимогам законодавства. У разі виявлення невідповідності інвестиційного проєкту вимогам законодавства, зокрема нормативам з питань санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, екології, охорони праці, енергозбереження, пожежної, техногенної, ядерної та радіаційної безпеки, у висновку експертизи викладається їх суть з посиланням на акти законодавства та відповідним обґрунтуванням.

Заключна стадія державної експертизи передбачає:

- Узагальнення результатів експертних досліджень, підготовку висновку експертизи за встановленою формою.
- Зведення підготовлених висновків державної експертизи до наступних варіантів з урахуванням вимог пункту 8 Порядку:
 - 1) позитивний висновок експертизи, яким рекомендується реалізація інвестиційного проєкту;
 - 2) позитивний висновок експертизи, яким рекомендується реалізація інвестиційного проєкту з урахуванням зауважень та пропозицій щодо необхідності;
 - 3) внесення до проєкту змін, які не потребують істотного доопрацювання, не пов'язані з додатковими витратами і можуть бути враховані в робочому порядку;
 - 4) негативний висновок експертизи, який містить чітко сформульовані та обґрунтовані зауваження, урахування яких потребує істотного доопрацювання інвестиційного проєкту, або обґрунтування неможливості реалізації інвестиційного проєкту.

Постанова КМУ №835 від 13.11.2013 р «Про затвердження Порядку відбору інвестиційних проєктів, для реалізації яких надається державна підтримка».

Порядок визначає механізм відбору інвестиційних проєктів, перелік документів, що подаються для відбору та критерії відбору і визначення форми надання державної підтримки. Відбір здійснюється конкурсними комісіями, які утворюються центральними органами державної влади, що приймають рішення про надання державної підтримки для реалізації інвестиційних проєктів за певним напрямом та в межах обсягу, визначених у державному бюджеті на відповідний рік (далі - відповідальні органи).

Для участі у відборі суб'єкти інвестиційної діяльності подають відповідальному органу заяву в довільній формі, в якій повинні бути зазначені назва, місце впровадження, строк реалізації та загальна вартість інвестиційного проєкту, а також обсяг і вид державної підтримки.

До заяви додаються наступні документи:

- 1) копія інвестиційного проєкту в паперовому вигляді, розробленого за формою та в порядку, що затверджені Мінекономіки, яка прошита, пронумерована, засвідчена підписом уповноваженої особи замовника, та в електронному вигляді (у форматі doc або pdf та xls (таблиці));

2) копія висновку за результатами державної експертизи інвестиційного проєкту відповідно до статті 15 Закону України “Про інвестиційну діяльність”;

3) копія листа потенційного кредитора про наміри надати кредит (позику) (для державної підтримки шляхом надання відповідно до законодавства для реалізації інвестиційних проєктів державних гарантій з метою забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єкта господарювання) у разі наявності потенційного кредитора;

4) копія свідоцтва про державну реєстрацію інноваційного проєкту (у разі наявності);

5) довідка про відсутність заборгованості з платежів, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи, у суб'єкта господарювання;

6) документ про відсутність стосовно суб'єкта інвестиційної діяльності порушеної справи про банкрутство;

7) виписка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців;

8) відомості про надану суб'єктові інвестиційної діяльності державну підтримку та/або державну допомогу, зобов'язання за якою є дійсними (у разі надання зазначеної підтримки та/або державної допомоги);

9) довідка про стан виконання зобов'язань, пов'язаних з наданою суб'єктові інвестиційної діяльності державною підтримкою, зобов'язання за якою є дійсними, видана органом, який прийняв рішення про надання такої підтримки (у разі надання зазначеної підтримки);

10) копія затвердженого в установленому законодавством порядку фінансового плану на поточний рік (для державної підтримки шляхом надання державних і місцевих гарантій);

11) висновок Мінфіну щодо ідентифікації та оцінки ризиків, пов'язаних з реалізацією інвестиційного проєкту, проведеної відповідно до Положення про управління ризиками, пов'язаними з наданням державних гарантій, та розподіл таких ризиків між державою, кредиторами і позичальниками, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2011 р. № 131 (для державної підтримки шляхом надання відповідно до законодавства для реалізації інвестиційних проєктів державних гарантій з метою забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єкта господарювання).

Відповідальний орган розглядає протягом десяти робочих днів з дати надходження заяви про участь у відборі подані матеріали і приймає рішення про допуск проєктної (інвестиційної) пропозиції та/або інвестиційного проєкту до участі у відборі або про відмову в такій участі. Після цього Відповідальний орган формує перелік інвестиційних проєктів, допущених до участі у відборі, та оприлюднює його на своєму офіційному веб-сайті, а також подає конкурсній комісії інформацію про інвестиційні проєкти із зазначенням обсягу державної підтримки для реалізації кожного інвестиційного проєкту за такими критеріями:

- підвищення технологічного рівня виробництва;
- економічна ефективність проєкту;

- впровадження енергоефективних та ресурсозберігаючих технологій;
- вплив реалізації проєкту на розвиток внутрішнього виробництва та підвищення конкурентоспроможності продукції національного виробника;
- забезпечення охорони навколишнього природного середовища;
- створення нових робочих місць;
- впровадження інновацій;
- реалізація проєкту за рахунок недержавних джерел фінансування в розмірі не менш як 40 відсотків загальної кошторисної вартості проєкту (для державної підтримки шляхом співфінансування інвестиційних проєктів з державного та місцевих бюджетів).

Для державної підтримки шляхом надання державних гарантій додатково до зазначених обов'язковими критеріями також є:

- обмеженість строку дії державної гарантії для забезпечення виконання боргових зобов'язань суб'єкта господарювання за відповідним запозиченням з фіксованою сумою за конкретним інвестиційним проєктом;
- розмір плати за надання державної гарантії встановлюється із застосуванням ринкового методу відповідно до Порядку встановлення розміру плати за надання кредитів (позик), залучених державою, або державних гарантій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 березня 2011 р. № 256;
- рівень ризиків, пов'язаних з наданням державних гарантій, є прийнятним.

Конкурсна комісія на підставі пропозицій відповідального органу під час засідання: проводить оцінку та відбір допущених до участі у відборі інвестиційних проєктів та приймає рішення щодо можливості надання державної підтримки для реалізації інвестиційних проєктів, в якому зазначаються форма та обсяг державної підтримки для кожного інвестиційного проєкту в межах загального обсягу державної підтримки в поточному бюджетному періоді, а також пропозиції щодо необхідного виду та розміру забезпечення виконання зобов'язань перед державою і плати за надання державної гарантії (для державної підтримки шляхом надання державних гарантій), з урахуванням заяви для участі у відборі суб'єкта інвестиційної діяльності.

Постанова КМУ «Деякі питання управління державними інвестиціями» №571 від 22.07.2015 р.

Документом Регламентована процедура відбору проєктів, склад міжвідомчої комісії з питань реалізації державних інвестиційних проєктів, форма ТЕО проєкту та форма висновку державної експертизи.

Основним завданням Міжвідомчої комісії з питань державних інвестиційних проєктів є відбір державних інвестиційних проєктів, розроблення та реалізація яких здійснюється з використанням державних капітальних вкладень (крім тих, що здійснюються із залученням державою кредитів (позик) від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій, та проєктів,

що реалізуються за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку) (далі - державні інвестиційні проєкти).

До складу Комісії входять члени Кабінету Міністрів України, члени Комітету Верховної Ради України з питань бюджету за рішенням такого Комітету (чисельністю не менш як 50 відсотків складу Комісії), представники центральних органів виконавчої влади та інших державних органів.

Комісія здійснює відбір державних інвестиційних проєктів та визначає їх перелік у розрізі головних розпорядників коштів державного бюджету із зазначенням загальної вартості проєкту, загальних обсягів витрат державного бюджету, необхідних для розроблення та реалізації проєкту, в тому числі для завершення його реалізації, а також обсягів таких видатків на відповідний плановий та наступні за плановим два бюджетні періоди у розрізі бюджетних програм.

До державних інвестиційних проєктів, що реалізуються шляхом державного інвестування в об'єкти державної власності з використанням кредитів (позик), залучених під державні гарантії з подальшим поверненням і обслуговуванням таких кредитів за рахунок доходу від реалізації державного інвестиційного проєкту, застосовується Порядок відбору інвестиційних проєктів, для розроблення або реалізації яких надається державна підтримка, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13 листопада 2013 р. № 835.

Новий державний інвестиційний проєкт або проєкт, розпочатий у попередні бюджетні періоди, оформлюється у вигляді планово-розрахункового документа, що містить результати дослідження та економічної оцінки інвестиційних можливостей, необхідних та достатніх для обґрунтування інвестування, організації та управління виконанням робіт з реалізації проєкту на всіх етапах його життєвого циклу (інвестиційного та експлуатаційного), згідно з додатком 1 до даного документу. Загальна вартість реалізації проєкту визначається з урахуванням очікуваного рівня інфляції на весь період реалізації проєкту.

Під час підготовки державного інвестиційного проєкту проводиться його економічна оцінка шляхом аналізу залежно від мети (отримання прибутку та/або досягнення соціального ефекту) та масштабності інвестиційного проєкту, зокрема його вартості:

- до 30 млн. гривень включно - аналіз ефективності витрат;
- понад 30 млн. гривень - аналіз витрат і вигод.

Зазначена оцінка проводиться розробником державного інвестиційного проєкту з урахуванням міжнародних рекомендацій та рекомендацій, розроблених і затверджених Мінекономіки та розміщених на його офіційному сайті.

Розрахунок показників економічної ефективності реалізації державного інвестиційного проєкту здійснюється з урахуванням методичних рекомендацій щодо розроблення інвестиційного проєкту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка, або щодо підготовки та проведення оцінки державного інвестиційного проєкту, затверджених Мінекономіки.

Державний інвестиційний проєкт підлягає обов'язковій державній експертизі. Головний розпорядник коштів державного бюджету проводить державну експертизу державних інвестиційних проєктів.

Наказ Мінекономрозвитку №1785 від 25.10.2016 р. «Про затвердження Порядку моніторингу стану розроблення (реалізації) державних інвестиційних проєктів».

Порядок визначає процедуру проведення моніторингу стану розроблення (реалізації) державних інвестиційних проєктів на інвестиційному та експлуатаційному етапах їх упровадження.

Експлуатаційний етап державного інвестиційного проєкту - період, під час якого експлуатуються створені (придбані), реконструйовані або технічно переоснащені шляхом державного інвестування основні засоби державної власності, очікуваний строк корисної експлуатації яких перевищує один рік.

Інвестиційний етап державного інвестиційного проєкту - період, під час якого шляхом державного інвестування створюються (придбаються), реконструюються або технічно переоснащуються основні засоби державної власності, очікуваний строк корисної експлуатації яких перевищує один рік.

Моніторинг поділяється на зовнішній та внутрішній.

Відповідальний виконавець/балансоутримувач проводить внутрішній моніторинг з метою контролю за виконанням робіт та заходів підрядними організаціями та іншими юридичними і фізичними особами, залученими до виконання державного інвестиційного проєкту. Періодичність та форма подання інформації щодо такого моніторингу визначаються головним розпорядником, але не рідше ніж один раз на місяць. Внутрішній моніторинг також проводиться головним розпорядником на основі інформації щодо проведеного моніторингу відповідального виконавця/балансоутримувача за формою, запропованою головним розпорядником. У разі виявлення відхилень від плану реалізації державного інвестиційного проєкту головний розпорядник повинен забезпечити вжиття заходів щодо забезпечення належної відповідності запланованим показникам проєкту.

За кожним державним інвестиційним проєктом головний розпорядник надає Мінекономрозвитку інформацію про стан розроблення та реалізації державного інвестиційного проєкту за формою згідно з додатком 1 до цього Порядку за півріччя у термін не пізніше 15 числа другого місяця, наступного за звітним періодом, та інформацію за рік - до 01 березня року, наступного за звітним. Головний розпорядник оприлюднює інформацію щодо моніторингу державних інвестиційних проєктів на своєму офіційному сайті в зазначені терміни.

Після завершення інвестиційного етапу державного інвестиційного проєкту та введення в експлуатацію передбачених ним об'єктів головний розпорядник надає Мінекономрозвитку до 01 березня року, наступного за звітним, інформацію про стан виконання плану державного інвестиційного проєкту за формою згідно з додатком 3 до цього Порядку.

Зовнішній моніторинг - моніторинг, що проводиться Мінекономрозвитку шляхом:

- здійснення аналізу інформації, поданої до Мінекономрозвитку головними розпорядниками
- здійснення аналізу документів, поданих головним розпорядником;
- порівняння даних державного інвестиційного проєкту з даними, наведеними в інформації.

Закон України № 2059-VIII від 23.05.2017 р «Про оцінку впливу на довкілля».

Цей Закон встановлює правові та організаційні засади оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.

Оцінка впливу на довкілля - це процедура, що передбачає:

- 1) підготовку суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля відповідно до статей 5, 6 та 14 цього Закону;
- 2) проведення громадського обговорення відповідно до статей 7, 8 та 14 цього Закону;
- 3) аналіз уповноваженим органом відповідно до статті 9 цього Закону інформації, наданої у звіті з оцінки впливу на довкілля, будь-якої додаткової інформації, яку надає суб'єкт господарювання, а також інформації, отриманої від громадськості під час громадського обговорення, під час здійснення процедури оцінки транскордонного впливу, іншої інформації;
- 4) надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля, що враховує результати аналізу, передбаченого пунктом 3 цієї частини;
- 5) врахування висновку з оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності відповідно до статті 11 цього Закону.

Наказ Мінекономрозвитку № 1865 від 22.12.2017 р «Методичні рекомендації щодо підготовки та проведення оцінки державного інвестиційного проєкту».

Документ надає рекомендації щодо розробки інвестиційного проєкту відповідно до вимог Постанови КМУ № 571, до якого рекомендовано включати такі розділи:

- розділ I "Резюме";
- розділ II "Техніко-економічний аналіз";
- розділ III "План реалізації, фінансування та стан його виконання"

Документ включає не тільки детальний опис змісту кожного розділу, але й рекомендації та зразки з їх підготовки.

4 ІНФОРМАЦІЙНІ ВИМОГИ ЩОДО НАДАННЯ ДАНИХ ЕМІТЕНТАМИ ЗЕЛЕНИХ ОБЛІГАЦІЙ

Проведення оцінки зелених облігацій не є аудитом, верифікацією чи сертифікацією випуску. Це – виключно перевірка умов їх випуску та обігу вимогам Принципів зелених облігацій. Тому інформаційні вимоги, що застосовуються до емітентів зелених облігацій з метою проведення такої оцінки формуються, виходячи з необхідності оцінити відповідність облігацій вищевказаним Принципам та законодавству України.

Основні джерела інформації при аналізі зелених облігацій – емісійна документація та документи, що містять детальний опис проєктів, які будуть фінансуватися за рахунок коштів від випуску зелених облігацій.

До переліку даних та документів, які необхідно надати емітентам зелених облігацій для здійснення оцінки щодо відповідності їх Принципам необхідно включити:

- Заявку емітента на оцінку боргових зобов'язань із зазначенням підстав для віднесення даного випуску до зелених облігацій.
- Рішення про емісію облігацій, проспект емісії облігацій.
- Бізнес план, ТЕО або іншу проєктну документацію, що включає опис реалізації та показники фінансової ефективності проєкту¹¹.
- Документацію, що включає показники ефективності проєкту з точки зору впливу на екологію, аналіз екологічних ризиків та методи їх мінімізації (за наявності).
- Інформацію щодо загальних сум фінансування та/або рефінансування проєкту, інформацію щодо цільового призначення витрат, що вже понесені за проєктом та потребують рефінансування (надається у випадку, коли кошти від розміщення облігацій планується повністю або частково спрямувати на рефінансування екологічного проєкту).
- Висновки щодо впливу проєкту на навколишнє середовище, передбачені діючим законодавством України (Оцінка впливу на навколишнє середовище¹², Стратегічна екологічна оцінка¹³ - при необхідності в залежності від особливостей проєкту).
- Висновки зовнішніх організацій (сертифікаторів, аудиторів) щодо відповідності облігацій екологічним стандартам (GBP, CBI), вимогам ЄБРР (за наявності) тощо.

¹¹ Для проєктів, що фінансуються за участю держави, вимоги до проєктної документації викладено в Постанові КМУ №571 від 22.07.2015 р. «Деякі питання управління державними інвестиціями» та в Наказі Міністерства економічного розвитку і торгівлі України 19.06.2012 № 724 «Форма інвестиційного проєкту, до реалізації якого може надаватись державна підтримка»

¹² Відповідно до Закону України № 1264-XII від 26.06.1991 р «Про охорону навколишнього середовища та Закону України № 2059-VIII від 23.05.2017 р. «Про оцінку впливу на довкілля»

¹³ Відповідно до вимог Закону України № 2354-VIII від 20.03.2018 р. «Про стратегічну екологічну оцінку»

- Інформацію та/або документи, щодо характеризують стратегію емітента в напрямку екології: Стратегія чи Політика щодо захисту навколишнього середовища, Принципи екологічного менеджменту, вимоги до проєктів, що реалізуються або фінансуються.
- Інформацію щодо досвіду випуску зелених облігацій та/або наявність портфелю зелених цінних паперів.
- Інформацію щодо участі в екологічних проєктах, членство в організаціях, діяльність яких спрямована на захист екології .
- Копії сертифікатів ISO 14001¹⁴ та ISO 50001¹⁵ та інших сертифікатів відповідності стандартам в галузі охорони навколишнього середовища, екологічного менеджменту, енергоефективності тощо (за наявності).
- Паспорта /виписки з документів на обладнання, технології та матеріали, які застосовуються в процесі діяльності або будуть застосовуватися при реалізації проєкту та відповідають найкращим доступним технологіям з точки зору екологічності (для емітентів, що займаються безпосередньою реалізацією проєктів, за наявності).
- Дані щодо наявності або відсутності судових процесів або випадків застосування до емітента штрафних санкцій, пов'язаних з порушеннями в сфері охорони навколишнього середовища (для емітентів, що займаються безпосередньою реалізацією проєктів).
- Інформацію щодо наявності у емітента підрозділу або окремих спеціалістів з досвідом реалізації проєктів, спрямованих на захист навколишнього середовища.
- Інформацію щодо залучення до роботи над проєктом зовнішніх консультантів з екології.
- Документ або інформацію щодо методу відбору емітентом зелених проєктів для реалізації або фінансування, інформацію щодо наявності колегіального органу для прийняття рішень або залучення зовнішніх експертів.
- Документ, що регламентує відокремлений облік емітентом коштів від розміщення зелених облігацій або інформацію щодо порядку організації такого обліку (у випадку відсутності документу).
- Інформація щодо використання / не використання тимчасово вільних коштів від розміщення зелених облігацій. У випадку використання тимчасово вільних коштів від розміщення зелених облігацій (або планування використання) - документ, що регламентує цю процедуру (або опис фактичної організації цього процесу у випадку відсутності формалізованого документа, в тому числі, критерії інвестування, інформація щодо організації контролю за поверненням коштів в кінці періоду, порядок інформування інвесторів про використання вільних коштів та/або отримання узгодження від інвесторів тощо).
- Документ, що регламентує контроль за управлінням коштами або опис організації цього процесу.

¹⁴ Системи екологічного менеджменту. Вимоги та настанови щодо застосування: <https://www.iso.org/standard/60857.html>

¹⁵ Енергоменеджмент: <https://www.iso.org/ru/iso-50001-energy-management.html>

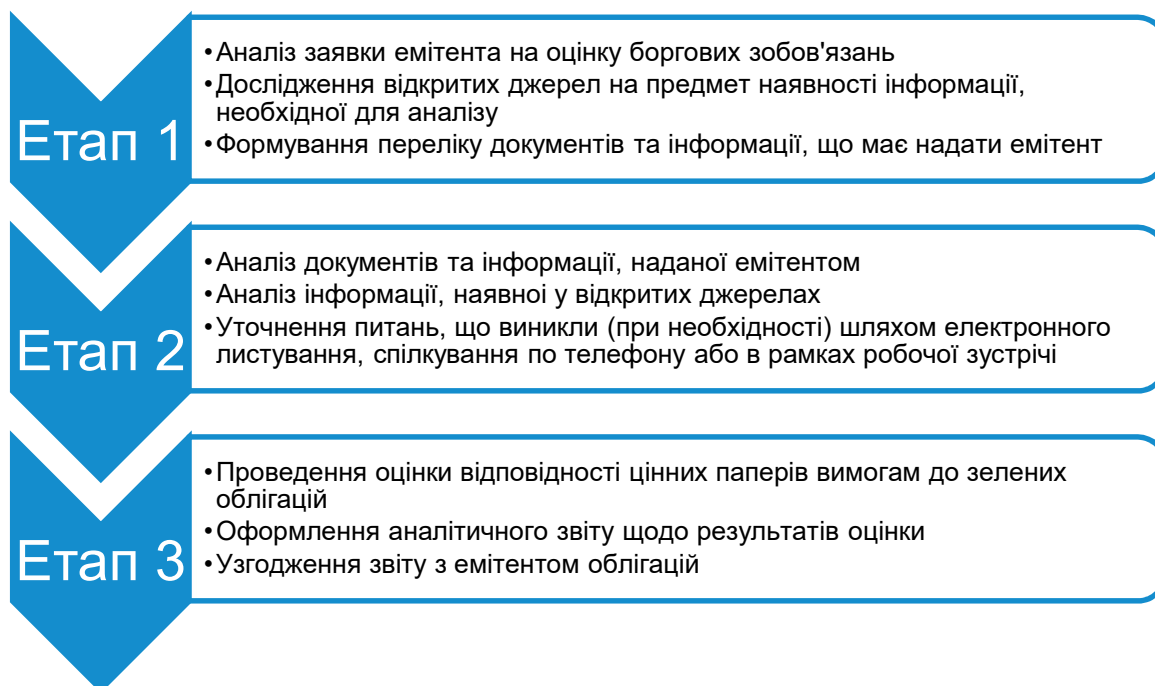
- Інформацію щодо наявності чи відсутності зовнішнього контролю за процесом управління коштами (з залученням аудиторів, представників власників облігацій, галузевих організацій тощо) шляхом перевірки адекватності внутрішнього регламенту моніторингу цільового використання коштів від розміщення зелених облігацій.
- Документ, що регламентує порядок надання та форми звітності щодо використання коштів та реалізацію проєкту (при наявності). Перелік звітності, інформація о періодичності її надання та формат кожного виду звітності з прикладом заповнення.
- Документ або інформацію щодо організації контролю за достовірністю звітності щодо використання коштів та реалізації проєкту, в тому числі, щодо наявності практики залучення незалежних експертів або аудиторів.
- Звітність щодо фактичних показників екологічного ефекту від реалізації проєкту (надається у випадку проведення оцінки відповідності вимогам вже після розміщення випуску).

Перелік документів може варіюватись в залежності від того, в яких саме документах наявна та чи інша інформація.

Крім інформації, наданої емітентом, для проведення оцінки можуть також використовуватись відкриті джерела інформації, що вважаються надійними.

5 ПРОЦЕДУРИ ОЦІНКИ ІНФОРМАЦІЇ

5.1 Основні етапи проведення оцінки зелених облігацій

5.2 Мета аналізу, критерії оцінки та джерела інформації

В рамках проведення процедури оцінки відповідності випуску облігацій вимогам до зелених облігацій, аналіз інформації проводиться на предмет дотримання вимог кожного з 4 основних елементів Принципів (тобто, за 4 напрямками). В даному розділі наведені джерела інформації, що підлягає аналізу відповідно до критеріїв оцінки, та надано обґрунтування цілей проведення такого аналізу.

Аналіз відповідності вимогам до зелених облігацій для емітентів, що безпосередньо реалізують проекти екологічного спрямування має певні відмінності від аналізу відповідності вимогам до зелених облігацій для емітентів, що фінансують такі проекти. Ряд критеріїв не використовується для емітентів, що фінансують проекти та значущість деяких критеріїв буде відрізнятись від їх значущості для емітентів, що реалізують проекти. Ці відмінності окремо зазначені нижче.

5.2.1 Аналіз відповідності вимогам елементу Принципів «Використання коштів»

Мета цього аналізу – оцінити вірогідність того, що кошти від розміщення зелених облігацій будуть використані для фінансування або рефінансування саме проєктів екологічного спрямування. Для цього необхідно проаналізувати стратегію емітента щодо охорони навколишнього середовища, репутацію стосовно дотримання екологічних стандартів та досвід в напрямку реалізації зелених проєктів.

Відносно *емітентів, що реалізують проєкти*, додатково аналізується якість екологічного менеджменту. Відносно *емітентів, що фінансують проєкти*, аналізується наявність у емітента підрозділу або окремих спеціалістів з досвідом реалізації проєктів екологічного спрямування.

Для аналізу використовуються критерії, наведені в таблиці нижче:

Критерій оцінки	Джерело інформації для проведення оцінки
Забезпеченість емітента спеціалістами з зелених технологій	Інформація щодо наявності у емітента підрозділу або окремих спеціалістів з досвідом реалізації проєктів, спрямованих на захист навколишнього середовища. Інформація щодо залучення до роботи над проєктом (проєктами) зовнішніх консультантів з екології.
Активність діяльності емітента в напрямку захисту навколишнього середовища	Стратегія чи Політика щодо захисту навколишнього середовища (при наявності). Інформація щодо участі емітента в екологічних проєктах, членства в організаціях, діяльність яких спрямована на захист екології, документи щодо використання екологічних матеріалів та технологій в процесі діяльності, дотримання стандартів екоменеджмента тощо - <i>насамперед для емітентів, що реалізують проєкти</i> .
Досвід роботи з зеленими облігаціями	Інформація щодо досвіду випуску зелених облігацій, або наявності портфелю зелених цінних паперів.
Дотримання екологічних вимог, передбачених законодавством	Інформація щодо наявності чи відсутності судових справ та штрафних санкцій за порушення екологічних вимог – <i>для емітентів, що реалізують проєкти</i> .
Наявність та якість опрацювання документації, що	Емісійні документи, проєктна документація, документація по проєкту (проєктам), що рефінансується (у випадку спрямування коштів на

підтверджує використання коштів від розміщення облігацій на екологічні проекти	рефінансування). Стандартні вимоги до проектів екологічного спрямування, який використовує емітент, що фінансує проекти.
Якість обґрунтування екологічного ефекту від реалізації проекту	Інформація щодо ефекту для навколишнього середовища від реалізації проекту (проектів). Якісні та кількісні показники ефективності з точки зору впливу на екологію, інформація щодо методів розрахунку показників (при наявності).

Нижче наведено обґрунтування необхідності врахування перелічених критеріїв.

Забезпеченість емітента спеціалістами з впровадження зелених технологій характеризує ступінь зацікавленості емітента проблемами екології та ступінь серйозності його підходу до реалізації екологічних проектів. Але для *емітентів, що займаються фінансуванням проектів* значущість цього критерію є суттєво нижчою, ніж для емітентів, що безпосередньо реалізують проект. Утримання окремого екологічного підрозділу в цьому випадку не завжди є доцільним - при невеликому обсязі портфелю зелених облігацій достатньо мати в штаті фахівця-еколога та/або періодично залучати зовнішніх експертів (при необхідності).

Для *емітентів, що фінансують проекти*, важливим є досвід успішної реалізації зелених проектів, що були профінансовані за рахунок їх коштів. Наявність досвіду додає впевненості, що емітент зможе проконтролювати цільове використання коштів та реалізацію всіх етапів проекту.

Активність діяльності емітента в сфері захисту навколишнього середовища характеризує його знання та досвід в напрямку вирішення екологічних проблем, а також демонструє його послідовність в реалізації стратегії, спрямованої на покращення екології. Відсутність або низька попередня активність емітента в цьому напрямку підвищує ризик «зеленого камуфляжу» (тобто введення в оману інвесторів і державних органів щодо напрямків використання і обґрунтованості розміру фінансових коштів, отриманих в результаті емісії зелених облігацій, екологічного ефекту від реалізації проектів). Для муніципалітетів демонстрацією прихильності до охорони навколишнього середовища є, наприклад, приєднання до Угоди мерів. Для підприємств - наявність екологічного та соціального плану, відповідної нефінансової звітності, проведення екологічного аудиту тощо. Для *емітентів, що фінансують проекти*, цей фактор також варто враховувати. Банки та інші фінансові установи, що активно фінансують зелені проекти, як правило, мають екологічні та соціальні політики. Наприклад, така політика наявна у ЄБРР¹⁶. При відсутності виробництва, вони можуть дотримуватися стандартів екологічного менеджменту, в тому числі, шляхом використання без паперового документообігу, альтернативних джерел енергії для енергозабезпечення офісу, економічного використання води тощо.

¹⁶ <https://www.ebrd.com/downloads/research/policies/esp-russian.pdf>

В зв'язку з тим, що емітенти, які спеціалізуються виключно на фінансуванні інвестиційних проєктів, переважно є фінансовими установами та не ведуть виробництво, яке може негативно впливати на екологію, критерій щодо наявності штрафів та судових справ за порушення екології до них застосовувати недоцільно.

Важливим фактором є наявність успішного досвіду з випуску та погашення облігацій, розміщених з метою реалізації проєктів, спрямованих на охорону навколишнього середовища. Це зменшує вірогідність збоїв та порушень цільового використання коштів в процесі реалізації проєкту.

Чіткість визначення цільового спрямування коштів від розміщення облігацій та відповідність його цілям охорони навколишнього середовища також є дуже важливим критерієм. Наявність у емітента не тільки планів щодо спрямування коштів на підтримання екології, а наявність конкретних екологічних проєктів додають впевненості, що буде дотримана умова інвестування коштів від розміщення зелених облігацій виключно на захист навколишнього середовища. Найбільш важливими критеріями для емітентів, що фінансують проєкти, в цьому розділі є критерії, пов'язані з якістю опрацювання проєктів екологічного спрямування.

Документальне підтвердження використання коштів від розміщення облігацій на фінансування чи рефінансування зелених проєктів є одним з найважливіших факторів при проведенні оцінки. Для оцінки цього критерію ключову роль грає якість опрацювання документів, що підтверджують заплановане цільове використання коштів (або фактичне у випадку рефінансування).

Якісне обґрунтування екологічного ефекту від реалізації проєкту дає впевненість в тому, що проєкт дійсно принесе користь екосистемі. Критерії, відібрані для аналізу екологічного ефекту, повинні виключати можливість маніпулювання фактичними результатами. Перевагою є наявність не тільки якісних, а й кількісних критеріїв, що дають змогу виміряти ефект. В якості кількісних критеріїв можуть виступати, наприклад: енергоємність, рівень вироблення електроенергії з поновлюваних джерел, обсяг скорочення викидів парникових газів, частка населення, що має доступ до екологічно чистої енергії, скорочення обсягу використання води, а також кількості автомобілів з двигунами внутрішнього згорання тощо.

За результатами оцінки відповідності облігацій вимогам елементу Принципів «Використання коштів», випуску облігацій надається певний бал (від 5 до 1).

5.2.2 Аналіз відповідності вимогам елементу Принципів «Процес оцінки і відбору проєктів»

На цьому етапі аналізується чіткість та прозорість процесу відбору зелених проєктів для реалізації, якість управління екологічними ризиками та ймовірність успішної реалізації обраного проєкту (проєктів). Для емітентів, що фінансують проєкти, успішність реалізації обраних для фінансування проєктів екологічного

спрямування є вкрай важливим для створення та підтримки репутації фінансової установи на ринку зеленого фінансування.

Для аналізу використовуються критерії, наведені в таблиці нижче.

Критерій оцінки	Джерело інформації для проведення оцінки
Наявність та якість процедури відбору проєктів для реалізації або фінансування	Документ або опис процедури відбору, інформація щодо наявності колегіального органу для прийняття рішень з відбору проєктів та/або залучення зовнішніх експертів.
Наявність підтверджуючих документів від незалежних експертів щодо позитивного впливу проєкту на навколишнє середовище	Висновки зовнішніх організацій (сертифікаторів, аудиторів) щодо відповідності облігацій екологічним стандартам (GBP, CBI), вимогам ЄБРР тощо (за наявності). Оцінка впливу на навколишнє середовище, Стратегічна екологічна оцінка (у випадках передбачених діючим законодавством).
Наявність та якість аналізу екологічних ризиків проєкту та шляхів їх мінімізації	Документація, що включає аналіз екологічних ризиків (за проєктом або портфелем проєктів) та методи їх мінімізації.
Якість опрацювання та реалістичність припущень бізнес-плану або ТЕО проєкту	Бізнес-плани, ТЕО проєктів або інша проєктна документація, що включає опис етапів реалізації проєктів та розрахунки їх економічної окупності.

Нижче наведено обґрунтування необхідності врахування перелічених критеріїв.

Наявність та зваженість процедури відбору проєктів, що розроблена в рамках стратегії, спрямованої на захист навколишнього середовища, як правило, обумовлює високу якість проєктів, особливо при наявності колегіального органу для прийняття рішень, сформованого зі спеціалістів з досвідом реалізації зелених проєктів. Враховуючи, що *емітент, який фінансує проєкт*, не приймає безпосередньої участі в його реалізації, якість процедури відбору проєкту для фінансування є дуже важливим фактором. Наприклад ЄБРР, що має значний досвід фінансування зелених проєктів, розробив достатньо детальну та ґрунтовну нормативну базу, що регламентує процес відбору інвестиційних проєктів для здійснення фінансування та може виступати в якості орієнтиру для розробки процедур відбору¹⁷.

Наявність документів від незалежних експертів (екологічних висновків, сертифікатів тощо) підтверджує відповідність проєктів екологічним стандартам та свідчить про адекватність процедури відбору проєктів.

¹⁷ <https://www.ebrd.com/what-we-do/get.html>

Наявність добре опрацьованого аналізу екологічних ризиків та методів їх мінімізації знижує ймовірність виникнення непередбачених ускладнень та негативних наслідків для навколишнього середовища від реалізації проекту.

Оцінка якості опрацювання проектів, що плануються до реалізації, дозволяє виділити з них такі, що з високою вірогідністю успішно реалізуються (з точки зору достатності запланованого фінансування, обґрунтованості припущень та прогнозів: щодо планових доходів та витрат, періоду окупності, економічного ефекту від реалізації проекту тощо).

Для проектів, що фінансуються за участю держави, оцінка проекту виконується з урахуванням вимог чинних нормативних документів, перелічених в розділі 3 даного документу.

За результатами оцінки відповідності облігацій вимогам елементу Принципів «Процес оцінки і відбору проектів» випуску облігацій надається певний бал (від 5 до 1).

5.2.3 Аналіз відповідності вимогам елементу Принципів «Управління коштами»

Для аналізу використовуються критерії, наведені в таблиці нижче.

Критерій оцінки	Джерело інформації для проведення оцінки
Наявність регламентованого порядку відокремленого обліку коштів, отриманих від розміщення облігацій	Документ, що регламентує відокремлений облік коштів або інформація щодо організації цього процесу, інформація щодо наявності окремого рахунку для обліку.
Використання / не використання тимчасово вільних коштів, якість організації процесу використання (при розміщенні тимчасово вільних коштів)	Інформація щодо використання/не використання тимчасово вільних коштів. У випадку їх розміщення-документ, що регламентує їх використання або опис організації цього процесу, критерії інвестування, інформація щодо організації контролю за поверненням, порядок інформування інвесторів про використання вільних коштів, процедура узгодження використання коштів з інвесторами (при наявності).
Організація контролю за управлінням коштами	Документ, що регламентує контроль за управлінням коштами або опис організації цього процесу.
Наявність зовнішнього контролю за управлінням коштами	Інформація щодо наявності чи відсутності зовнішнього контролю за процесом управління коштами (з боку аудиторів, представників власників облігацій тощо) шляхом перевірки

	адекватності внутрішнього регламенту моніторингу цільового використання коштів від розміщення зелених облігацій.
--	--

Нижче наведено обґрунтування необхідності врахування перелічених критеріїв.

Наявність відокремленого обліку знижує вірогідність нецільового використання коштів. Особливо ефективним є облік цих коштів на окремому рахунку.

Тимчасово вільні кошти можуть частково використовуватись для фінансування інших екологічних проєктів або розміщуватися на депозитних рахунках. Але по закінченню звітного періоду баланс коштів, залучених за рахунок зелених облігацій, повинен бути відновлений, а при умові використання окремих рахунків для коштів від розміщення зелених облігацій - перерахований на рахунок, що обслуговує проєкти в рамках випуску. Тому емітенту бажано мати добре опрацьований документ або документи, які регламентують процедуру використання тимчасово вільних коштів, критерії інвестування, організацію контролю за своєчасним поверненням цих коштів, порядок інформування інвесторів та/або погодження використання коштів з інвесторами - це знижує ризик порушення правил використання коштів. Але для емітентів, що займаються реалізацією проєктів, значущість цього критерію є суттєво вищою, ніж для емітентів, що фінансують проєкт, оскільки наявність процедур та політик використання тимчасово вільних коштів є стандартною вимогою до діяльності фінансових установ.

Залучення до контролю за управлінням коштами незалежних осіб (наприклад, зовнішніх аудиторів) знижує вірогідність нецільового використання ресурсів, тому цей критерій також є важливим для проведення оцінки.

За результатами оцінки відповідності облігацій вимогам елементу Принципів «Управління коштами» випуску облігацій надається певний бал (від 5 до 1).

5.2.4 Аналіз відповідності вимогам елементу Принципів «Звітність»

Для аналізу використовуються критерії, наведені в таблиці нижче.

Критерій оцінки	Джерело інформації для проведення оцінки
Періодичність складання та надання звітності про використання залучених коштів	Документ, що регламентує порядок надання та форми звітності щодо використання коштів та реалізації проєкту (проєктів) або перелік звітності та інформація о періодичності її надання.
Ступінь розкриття в звітності інформації щодо реалізації проєкту (витрати коштів, завершені етапи, фінансові	Документ, що регламентує порядок надання та форми звітності щодо використання коштів та реалізації проєкту (проєктів). Перелік звітності, інформація о періодичності її надання та формат

показники проєкту)	кожного виду звітності з прикладом заповнення.
Наявність в звітах інформації щодо фактичного екологічного ефекту від проєкту та ступінь її деталізації	Звітність, що включає показники екологічного ефекту (якісні та кількісні), інформація щодо методології розрахунку показників екологічного ефекту.
Організація контролю за достовірністю складання звітності щодо використання коштів та реалізації проєкту	Документ або інформація щодо організації контролю за використанням коштів, в тому числі, щодо наявності практики залучення незалежних експертів або аудиторів.

Нижче наведено обґрунтування необхідності врахування перелічених критеріїв.

Регулярне складання звітності підвищує прозорість реалізації проєкту. Тому, чим частіше звітність буде складатись та доводитись до інвесторів та інших зацікавлених осіб, тим нижче вірогідність нецільового використання коштів від розміщення зелених облігацій.

Крім періодичності надання звітності, суттєве значення має її повнота та ступінь деталізації. При цьому для зелених облігацій важливими є не тільки звіт про використання залучених коштів та фінансові показники реалізації проєктів, а й показники екологічного ефекту. В рамках проведення оцінки облігацій на предмет їх відповідності Принципам, аналізується повнота наданої інформації та ступінь її деталізації: чи надано інформацію в розрізі окремих проєктів або консолідовано за групами проєктів, чи наведено опис реалізованих етапів проєктів та інформацію щодо сум спрямованих на них коштів, та наскільки вона є детальною. Також аналізується якість розкриття інформації щодо екологічного ефекту проєктів: чи використовуються кількісні показники оцінки, чи розкриваються основні методології та припущення, що використовуються при розрахунку кількісних показників. В якості орієнтиру для оцінки якості розкриття інформації щодо екологічного ефекту, можна використовувати Рамочну настанову до звітності про результативність зелених облігацій¹⁸. Цей документ є добровільним консенсусом міжнародних фінансових інститутів та банків розвитку країн ОЕСР. Він встановлює ключові принципи та рекомендації для такої звітності, а також рекомендує набір основних індикаторів вимірювання екологічної ефективності відібраних проєктів.

Якщо оцінка випуску зелених облігацій проводиться після їх розміщення, зіставляються фактичні результати (кількісні та/або якісні критерії) із запланованими в емісійній документації, матеріалах для інвесторів та проєктах звітності. У разі якщо оцінка проводиться до розміщення облігацій, береться до уваги, чи планує емітент публікацію даної інформації.

За результатами оцінки відповідності облігацій вимогам елементу Принципів «Звітність» випуску облігацій надається певний бал (від 5 до 1).

¹⁸ www.icmagroup.org/gssbresourcecentre

6 ОСНОВИ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ КРИТЕРІЯМ ЗЕЛЕНИХ ОБЛІГАЦІЙ

6.1 Ключові принципи оцінки

Для здійснення бальної оцінки використовуються так звані «Матриці відповідності». «Матриця відповідності» - це таблиця, в якій перелічуються вимоги, кожній з яких повинен відповідати емітент для отримання певної суми балів за кожним напрямком аналізу (тобто, за кожним з 4 елементів Принципів).

Найвищою оцінкою є «5», тому для отримання такої оцінки за певним напрямком аналізу до емітентів застосовуються максимально жорсткі вимоги. Емітент перевіряється за всіма критеріями оцінки на відповідність значень цих критеріїв вимогам до оцінки «5». Якщо емітент не виконує хоча б одну з вимог, оцінка «5» не може бути надана, та емітент перевіряється на предмет виконання вимог до оцінки «4», що є менш жорсткими. У випадку не дотримання хоча б однієї з вимог, що висуваються для надання оцінки «4», емітент перевіряється на виконання вимог до оцінки «3» и так далі. При цьому для оцінок «3» та «2» кількість критеріїв, до яких висуваються вимоги, є меншою, ніж для оцінок «5» та «4». Оцінка «1» ставиться емітентам, які не відповідають вимогам до більш високих оцінок, тобто, не виконують хоча б одну з вимог для отримання оцінки «2». Детальні вимоги до окремих критеріїв, що необхідні для отримання певної кількості балів, наведені в наступних підрозділах.

6.2 Оцінка відповідності вимогам елементу Принципів «Використання коштів»

В рамках оцінки відповідності вимогам елементу Принципів «Використання коштів» оцінюються наступні критерії:

1. Забезпеченість емітента спеціалістами з зелених технологій;
2. Активність діяльності емітента в напрямку захисту навколишнього середовища;
3. Досвід роботи з зеленими облігаціями;
4. Дотримання екологічних вимог, передбачених законодавством;
5. Наявність та якість опрацювання документації, що підтверджує використання коштів від розміщення облігацій на екологічні проекти;
6. Якість обґрунтування екологічного ефекту від реалізації проекту.

В залежності від комбінації значень вищенаведених критеріїв, емітенту надається та чи інша оцінка. При цьому значущість критеріїв є різною. При оцінці напрямку «Використання коштів» найбільш важливими критеріями є наявність конкретного проекту, який планується фінансувати за рахунок коштів від розміщення зелених облігацій, а також якість обґрунтування екологічного ефекту від реалізації проекту. Тому вимоги щодо наявності проекту та розкриття його екологічного ефекту присутні навіть для оцінки «2», коли дотримання інших вимог не є обов'язковим. Тобто, емітент, яких має тільки загальну уяву щодо напрямку фінансування та не

має конкретних інвестиційних проєктів з доведеним екологічним ефектом, отримує за напрямком «Використання коштів» лише 1 бал.

Успішний досвід роботи з зеленими проєктами доводить спроможність емітента дотримуватись цільового призначення коштів та якісно управляти реалізацією проєкту. Для емітентів, що займаються безпосередньо реалізацією проєктів, вимагається досвід саме реалізації подібних проєктів. При цьому для отримання оцінки «5» за напрямком «Використання коштів» він має успішно реалізувати в минулому не менше 3 зелених проєктів. Для отримання оцінки «4» досвід реалізації зелених проєктів також є обов'язковим, але кількість реалізованих проєктів не обумовлюється. При відсутності такого досвіду емітент не може отримати за цим напрямком аналізу більше, ніж 3 бали.

Для емітентів, що в рамках аналізованого випуску облігацій займаються виключно фінансуванням зеленого проєкту, в якості підтвердження досвіду роботи з зеленими проєктами може виступати, в тому числі, наявність портфеля зелених проєктів.

Окрім наявності досвіду реалізації зелених проєктів, вимагається також відсутність випадків нецільового використання коштів в минулому. Цей критерій є так званим «стоп-фактором» - при наявності випадків нецільового використання коштів, емітент може отримати за напрямком «Використання коштів» не більше 2 балів.

Також в якості «стоп-фактору» для емітентів, що займаються безпосередньою реалізацією зелених проєктів, виступає критерій «Дотримання екологічних вимог, передбачених законодавством». При наявності фактів застосування до емітента штрафів за порушення екологічних норм або судових справ з цього приводу, емітенту не може бути надано за напрямком «Використання коштів» більше, ніж 3 бали.

Забезпеченість емітента спеціалістами з зелених технологій також є важливим фактором. Для отримання оцінки «5» або «4» емітент повинен мати в складі своєї організації окремий підрозділ, укомплектований спеціалістами з досвідом реалізації зелених проєктів. Як варіант, емітент може створити для контролю за реалізацією проєктів окрему проєктну компанію. У випадку, якщо не всі співробітники підрозділу або компанії мають належний досвід реалізації зелених проєктів, для отримання високої оцінки кадровий склад емітента необхідно підсилити шляхом залучення досвідчених зовнішніх консультантів. Для отримання оцінки «3» окремий підрозділ з контролю за реалізацією проєктів не обов'язково формувати, але в штаті емітента повинен бути присутній хоча б один співробітник з досвідом реалізації зелених проєктів. У випадку відсутності такого працівника, оцінку «3» за цим напрямком можна отримати тільки за умови залучення зовнішнього консультанта з досвідом реалізації зелених проєктів. Наявність досвідченого спеціаліста (штатного чи залученого) не вимагається тільки для надання оцінки «2» та «1».

Активність діяльності емітента в напрямку захисту навколишнього середовища є необхідною умовою для отримання оцінки «5» або «4» емітентами, що безпосередньо реалізують зелені проєкти.

В таблиці нижче наведено умови, які повинні бути виконані для надання напрямку «Використання коштів» певної оцінки (від 5 до 1). Спочатку перевіряється відповідність вимогам для отримання найвищої оцінки («5»). Якщо хоча б одна з вимог не виконується, аналізується виконання вимог, що відповідають оцінці «4» і так далі.

Бал	Вимоги, що повинні виконуватись
5	<p>1. Емітент створив окрему проєктну компанію або підрозділ, що спеціалізуються на реалізації зелених проєктів. Всі співробітники компанії або підрозділу мають досвід роботи з зеленими проєктами мінімум 3 роки або додатково залучено зовнішнього консультанта, що має досвід реалізації мінімум 3 зелених проєктів.</p> <p>2. Емітент демонструє високу активність в сфері захисту навколишнього середовища: його стратегія включає цілі зниження негативного впливу на навколишнє середовище, він приймає активну участь в ініціативах з захисту навколишнього середовища (<i>критерій застосовується тільки для емітентів, що безпосередньо реалізують зелені проєкти</i>).</p> <p>3. Емітент має досвід успішної реалізації не менше 3 зелених проєктів (<i>для емітентів, що безпосередньо реалізують зелені проєкти</i>) або портфель зелених проєктів (<i>для емітентів, що фінансують зелені проєкти</i>).</p> <p>4. Відсутні випадки застосування штрафів до емітента або відкриття судових справ проти емітента за порушення екологічних норм, передбачених законодавством (<i>критерій застосовується тільки для емітентів, що безпосередньо реалізують зелені проєкти</i>).</p> <p>5. Надходження від розміщення зелених облігацій планується спрямовувати виключно на реалізацію зелених проєктів. Наявні конкретні зелені проєкти, за якими детально прописані етапи, строки та витрати на реалізацію. У випадку спрямування коштів на рефінансування, детально розписані понесені витрати, на які буде спрямоване рефінансування. В минулому відсутні випадки нецільового використання коштів.</p> <p>6. В документації наведені якісні та кількісні показники екологічного ефекту проєкту (проєктів).</p>
4	<p>1. Емітент створив окрему проєктну компанію або підрозділ, що спеціалізуються на реалізації зелених проєктів. Більшість працівників має досвід роботи з зеленими проєктами або додатково залучено зовнішнього консультанта, що має досвід реалізації таких проєктів</p> <p>2. Емітент демонструє високу активність в сфері захисту навколишнього середовища: його стратегія включає цілі зниження негативного впливу на навколишнє середовище, він приймає участь або планує приймати участь в ініціативах з захисту навколишнього середовища та/або планує вступити в організації, метою яких є захист довкілля (<i>критерій застосовується тільки для емітентів, що безпосередньо реалізують зелені проєкти</i>).</p>

	<p>3. Емітент має досвід успішної реалізації зелених проєктів (для емітентів, що безпосередньо реалізують зелені проєкти) або портфель зелених проєктів (для емітентів, що фінансують зелені проєкти).</p> <p>4. Відсутні випадки застосування штрафів до емітента або відкриття судових справ проти емітента за порушення екологічних норм, передбачених законодавством (критерій застосовується тільки для емітентів, що безпосередньо реалізують зелені проєкти).</p> <p>5. Надходження від розміщення зелених облігацій планується спрямовувати виключно на реалізацію зелених проєктів. Наявні конкретні зелені проєкти, за якими детально прописані етапи, строки та витрати на реалізацію. У випадку спрямування коштів на рефінансування, детально розписані понесені витрати, на які буде спрямоване рефінансування. В минулому відсутні випадки нецільового використання коштів.</p> <p>6. В документації наведені показники екологічного ефекту проєкту (проєктів).</p>
3	<p>1. В структурі емітента наявний співробітник (або співробітники), що відповідає (відповідають) за управління проєктами, спрямованими на захист навколишнього середовища (в тому числі, у доповнення до інших функцій) та має (мають) досвід управління такими проєктами, але окремий підрозділ не обов'язково має бути сформований. У випадку відсутності таких працівників або відсутності в них досвіду з реалізації зелених проєктів, емітент повинен залучити до роботи над зеленим проєктом зовнішнього консультанта, що має досвід з реалізації таких проєктів.</p> <p>2. Наявні конкретні зелені проєкти, які планується фінансувати або рефінансувати за рахунок коштів, отриманих від розміщення зелених облігацій. В минулому відсутні випадки нецільового використання коштів.</p> <p>3. В документації наведені показники екологічного ефекту проєкту (проєктів).</p>
2	<p>1. Наявні конкретні зелені проєкти, які планується фінансувати або рефінансувати за рахунок коштів, отриманих від розміщення зелених облігацій.</p> <p>2. В документації наведені показники екологічного ефекту проєкту (проєктів).</p>
1	Не виконуються вимоги, що відповідають більш високій оцінці.

Трактування отриманого балу за напрямком «Використання коштів» наведено в таблиці нижче.

Оцінка	Трактування оцінки
5	Емітент забезпечений кваліфікованими спеціалістами зі значним досвідом роботи з зеленими проєктами та має значний власний досвід роботи з зеленими проєктами. Наявні конкретні зелені проєкти для реалізації та обґрунтування витрат за проєктами виключно на цілі екології. Випадки нецільового використання коштів в минулому відсутні. Вірогідність того, що кошти від розміщення облігацій будуть спрямовані на фінансування екологічних проєктів, дуже висока.
4	Емітент забезпечений кваліфікованими спеціалістами та має досвід роботи з зеленими проєктами. Наявні конкретні зелені проєкти для реалізації та обґрунтування витрат за проєктами виключно на цілі екології. Випадки нецільового використання коштів в минулому відсутні. Вірогідність того, що кошти від розміщення облігацій будуть спрямовані на фінансування екологічних проєктів, висока.
3	Емітент може не мати досвіду роботи з зеленими проєктами та/або не мати в штаті працівників з необхідним досвідом. Наявні конкретні зелені проєкти для фінансування, але вони можуть бути недостатньо деталізованими. Випадки нецільового використання коштів в минулому відсутні. Вірогідність того, що кошти від розміщення облігацій будуть спрямовані на фінансування екологічних проєктів середня.
2	Емітент може не мати досвіду роботи з зеленими проєктами та/або не мати в штаті працівників з необхідним досвідом. Наявні конкретні зелені проєкти для фінансування, але вони можуть бути недостатньо деталізованими. В минулому можуть бути зафіксовані випадки нецільового використання коштів. Вірогідність того, що кошти від розміщення облігацій будуть спрямовані на фінансування екологічних проєктів, низька.
1	Випуск не відповідає вимогам елементу Принципів «Використання коштів». Відсутнє обґрунтування використання коштів на зелені проєкти. Вірогідність того, що кошти від розміщення облігацій будуть спрямовані на фінансування екологічних проєктів дуже низька.

6.3 Оцінка відповідності вимогам елементу Принципів «Процес оцінки і відбору проектів»

В рамках оцінки відповідності вимогам елементу Принципів «Процес оцінки і відбору проектів» випуску облігацій» аналізуються наступні критерії:

1. Наявність та якість процедури відбору проектів для реалізації або фінансування;
2. Наявність підтверджуючих документів від незалежних експертів щодо позитивного впливу проекту на навколишнє середовище;
3. Наявність та якість аналізу екологічних ризиків проекту та шляхів їх мінімізації;
4. Якість опрацювання та реалістичність припущень бізнес-плану або ТЕО проекту.

Обов'язковою вимогою для отримання емітентом оцінки «5» є наявність в нього колегіального органу для відбору зелених проектів, до складу якого входять спеціалісти з досвідом реалізації таких проектів. Для оцінки «4» наявність колегіального органу не вимагається, але відбір проектів повинен здійснюватися за добре опрацьованою та затвердженою методикою. Методика повинна бути в наявності і для отримання оцінки «3», але вона може потребувати суттєвого доопрацювання.

Наявність підтверджуючих документів від незалежних експертів щодо позитивного впливу проекту на навколишнє середовище не є обов'язковою вимогою для всіх емітентів. Такі документи є додатковим підтвердження екологічності проекту та необхідні тільки для надання оцінки «5».

Аналіз екологічних ризиків є важливою складовою зеленого проекту. Вони повинні бути достатньо добре опрацьовані для надання емітенту оцінки «5» або «4». Для надання оцінки «3» аналіз також повинен бути присутній, але може бути менш якісно опрацьований. У випадку відсутності аналізу екологічних ризиків, емітенту за напрямком «Процес оцінки і відбору проектів» випуску облігацій» не може бути надано більше, ніж 2 бали.

Якість опрацювання та реалістичність припущень бізнес-плану або ТЕО проекту є дуже важливим критерієм. У випадку його відсутності емітенту не може бути надано за цим напрямком оцінку вище, ніж «1». При цьому на кількість балів, отриманих емітентом за напрямком «Процес оцінки і відбору проектів» випуску облігацій» безпосередньо впливає якість опрацювання бізнес-плану: наскільки обґрунтованими є прогнози та припущення, що використовувались в проектній документації, чи достатньо враховані технологічні, ринкові та інші ризики, чи достатньо буде коштів від розміщення облігацій для реалізації проекту.

В таблиці нижче наведено умови, які повинні бути виконані для надання випуску облігацій певної оцінки (від 5 до 1) за напрямком «Процес оцінки і відбору проектів». Спочатку перевіряється відповідність вимогам для отримання найвищої оцінки («5»). Якщо хоча б одна з вимог не виконується, аналізується виконання вимог, що відповідають оцінці «4» і так далі.

Бал	Вимоги, що повинні виконуватись
5	<p>1. У емітента наявний колегіальний орган для відбору зелених проєктів, що включає спеціалістів з досвідом реалізації зелених проєктів. Відбір проєктів здійснюється у відповідності до якісно опрацьованої та затвердженої внутрішньої процедури.</p> <p>2. Наявні документи від незалежних експертів, що підтверджують відповідність проєктів екологічним стандартам (сертифікати, результати експертизи тощо).</p> <p>3. Документація по проєкту (або проєктам) включає детальний аналіз екологічних ризиків та заходів, спрямованих на їх мінімізацію (технологічних, фінансових тощо).</p> <p>4. Проєкт (проєкти) має (мають) якісне фінансово-економічне обґрунтування: прогнози та припущення обґрунтовані, наявний економічний ефект від реалізації проєкту (проєктів), коштів від розміщення зелених облігацій достатньо для його (їх) реалізації.</p>
4	<p>1. Відбір проєктів здійснюється у відповідності до якісно опрацьованої та затвердженої внутрішньої процедури.</p> <p>2. Документація по проєкту включає детальний аналіз екологічних ризиків та методів їх мінімізації.</p> <p>3. Проєкт (проєкти) має (мають) якісне фінансово-економічне обґрунтування: прогнози та припущення обґрунтовані, наявний економічний ефект від реалізації проєкту (проєктів), коштів від розміщення зелених облігацій достатньо для його (їх) реалізації.</p>
3	<p>1. У емітента наявна формалізована та затверджена внутрішня процедура щодо відбору проєктів, але вона може бути недостатньо добре опрацьованою та мати ряд недоліків.</p> <p>2. Документація по проєкту включає перелік екологічних ризиків та підходів до їх мінімізації, але може не включати конкретних механізмів зниження ризиків.</p> <p>3. Проєкт (проєкти) має (мають) прийнятне фінансово-економічне обґрунтування, але деякі прогнози та припущення можуть бути занадто оптимістичними, тому його реалізація за рахунок коштів від розміщення облігацій може потребувати внесення певних змін до бюджету проєкту (проєктів).</p>
2	<p>Фінансово - економічне обґрунтування проєкту (проєктів) наявне, але може бути недостатньо опрацьованим, включати сумнівні прогнози та припущення, що знижує вірогідність успішної реалізації проєкту (проєктів) за рахунок коштів, отриманих від розміщення зелених облігацій.</p>
1	<p>Не виконуються вимоги, що відповідають більш високій оцінці.</p>

Трактування отриманого балу за напрямком «Процес оцінки і відбору проектів» випуску облігацій» наведено в таблиці нижче.

Оцінка	Трактування оцінки
5	Процедури відбору проектів відповідають кращим міжнародним практикам. Якість опрацювання проекту та вірогідність його успішної реалізації за рахунок коштів від розміщення зелених облігацій дуже високі.
4	Мають місце дрібні недоліки в процедурі відбору проектів, але якість опрацювання проекту та вірогідність його успішної реалізації за рахунок коштів від розміщення зелених облігацій високі.
3	Процедури відбору проектів мають суттєві недоліки. Якість опрацювання проекту та вірогідність його успішної реалізації за рахунок коштів від розміщення зелених облігацій середні.
2	Процедури відбору проектів недостатньо формалізовані чи потребують суттєвого доопрацювання. Якість опрацювання проекту недостатня. Вірогідність його успішної реалізації за рахунок коштів від розміщення зелених облігацій низька.
1	Формалізовані процедури відбору проектів відсутні або неефективні чи проект дуже слабо опрацьований. Вірогідність його успішної реалізації за рахунок коштів від розміщення зелених облігацій дуже низька.

6.4 Оцінка відповідності вимогам елементу Принципів «Управління коштами»

В рамках оцінки відповідності вимогам елементу Принципів «Управління коштами» аналізуються наступні критерії:

1. Наявність регламентованого порядку відокремленого обліку коштів, отриманих від розміщення облігацій;
2. Використання / не використання тимчасово вільних коштів, якість організації процесу використання (при розміщенні тимчасово вільних коштів);
3. Організація контролю за управлінням коштами;
4. Наявність зовнішнього контролю за управлінням коштами.

Найбільш важливими критерієм є наявність документу, що регламентує контроль за управлінням коштами. Від його якості безпосередньо залежить оцінка, яку отримує емітент за напрямком «Управління коштами». Для отримання оцінки «5» та «4» за повинен бути досконалий документ. У емітента, що отримав 3 бали або 2 бали, цей документ може потребувати доопрацювання. У випадку його відсутності емітент не може отримати за цим напрямком більше, ніж 1 бал.

Для отримання оцінки «5» за напрямком «Управління коштами», у емітента повинен бути організований не тільки внутрішній, а й зовнішній контроль за управлінням коштами (наприклад, у співпраці з аудиторської компанією).

Кращими практиками передбачається відокремлений облік коштів, отриманих від розміщення зелених облігацій. Бажано, щоб ці кошти обліковувались навіть на окремому рахунку. Облік таких коштів повинен бути регламентований спеціальним внутрішнім документом емітента. Для отримання оцінки «5» це повинен бути добре опрацьований та формалізований документ, що передбачає, в тому числі, облік коштів, отриманих від розміщення зелених облігацій, на окремому рахунку. Для оцінки «4» та «3» наявність окремих рахунків не є обов'язковою вимогою, але документ повинен бути достатньо добре опрацьованим та включати порядок відокремленого управлінського обліку коштів.

Якщо документ з відокремленого обліку коштів наявний, але потребує суттєвого доопрацювання, емітенту може бути надано не більше 2 балів.

Зважене використання тимчасово вільних коштів є позитивним фактором в зв'язку з тим, що дозволяє отримати додатковий дохід. Але з метою мінімізації ризиків цей процес повинен бути дуже детально регламентованим та включати: порядок відбору напрямків та контрагентів для інвестування, організацію контролю за поверненням коштів, порядок повідомлення інвесторів про використання тимчасово вільних коштів. Це може бути як один комплексний документ, так і декілька окремих.

При цьому кращими практиками передбачається не тільки інформування інвесторів про здійснення інвестування тимчасово вільних коштів, а й узгодження з ними таких інвестицій. Тому наявність в документі порядку узгодження з інвесторами вкладень тимчасово вільних коштів є обов'язковим для надання емітенту оцінки «5».

В таблиці нижче наведено детальний опис вимог, яким повинні відповідати критерії для надання певної оцінки за напрямком «Управління коштами» випуску облігацій». Спочатку перевіряється відповідність вимогам для отримання найвищої оцінки («5»). Якщо хоча б одна з вимог не виконується, аналізується виконання вимог, що відповідають оцінці «4» і так далі.

Бал	Вимоги, що повинні виконуватись
5	<ol style="list-style-type: none">1. Наявний формалізований порядок відокремленого обліку коштів, отриманих від розміщення облігацій. Кошти обліковуються на окремому рахунку.2. Наявний добре опрацьований порядок використання тимчасово вільних коштів. Це може бути один комплексний документ або декілька окремих, що включають: узгодження використання коштів з інвесторами, порядок інформування інвесторів про розміщення тимчасово вільних коштів, критерії інвестування, організацію контролю за поверненням коштів тощо.3. Наявний добре опрацьований документ, що регламентує контроль за управлінням коштами.

	4. Запроваджено зовнішній контроль за процесом управління коштами.
4	<p>1. Наявний формалізований порядок відокремленого обліку коштів, отриманих від розміщення облігацій.</p> <p>2. Наявний добре опрацьований порядок використання тимчасово вільних коштів. Це може бути один комплексний документ або декілька окремих, що включають: порядок інформування інвесторів про розміщення тимчасово вільних коштів, критерії інвестування, організацію контролю за поверненням коштів тощо.</p> <p>3. Наявний добре опрацьований документ, що регламентує контроль за управлінням коштами.</p>
3	<p>1. Наявний формалізований порядок відокремленого обліку коштів, отриманих від розміщення облігацій.</p> <p>2. Порядок використання тимчасово вільних коштів наявний, але може бути недостатньо деталізованим та не включати опис деяких процедур (порядок інформування інвесторів про розміщення тимчасово вільних коштів, критерії інвестування тощо).</p> <p>3. Наявний документ, що регламентує контроль за управлінням коштами, але він може бути недосконалим.</p>
2	Наявний документ, що регламентує контроль за управлінням коштами (може потребувати доопрацювання).
1	Не виконуються вимоги, що відповідають більш високій оцінці.

Трактування отриманого балу за напрямком «Управління коштами» випуску облігацій» наведено в таблиці нижче.

Оцінка	Трактування оцінки
5	Процедури управління коштами досконалі та відповідають кращим міжнародним практикам. Моніторинг цільового використання коштів знаходиться на дуже високому рівні.
4	Процедури управління коштами можуть мати незначні недоліки, але переважно відповідають кращим міжнародним практикам. Моніторинг цільового використання коштів знаходиться на високому рівні.
3	Процедури управління коштами мають суттєві недоліки. Моніторинг цільового використання коштів знаходиться на середньому рівні.
2	Процедури управління коштами потребують значного доопрацювання. Моніторинг цільового використання коштів знаходиться на низькому рівні.
1	Процедури управління коштами відсутні або неефективні. Моніторинг цільового використання коштів знаходиться на дуже низькому рівні.

6.5 Оцінка відповідності вимогам елементу Принципів «Звітність»

В рамках оцінки відповідності вимогам елементу Принципів «Звітність», аналізуються наступні критерії:

1. Періодичність складання та надання звітності про використання залучених коштів;
2. Ступінь розкриття в звітності інформації щодо реалізації проєкту (витрати коштів, завершені етапи, фінансові показники проєкту);
3. Наявність в звітах інформації щодо фактичного екологічного ефекту від проєкту та ступінь її деталізації. Оцінюється повнота даних та відповідність фактичного екологічного ефекту запланованому (у випадку, коли оцінка проводиться вже після розміщення облігацій та наявна звітність) або інформативність звітності, що планується до надання (при відсутності звітності на момент оцінки);
4. Організація контролю за достовірністю складання звітності щодо використання коштів та реалізації проєкту.

Оцінка, отримана емітентом за цим напрямком аналізу, залежить від періодичності надання звітності, її достовірності та ступеню деталізації.

Кращими практиками перебачено висвітлення в звітності не тільки детальної інформації щодо реалізації проєкту, а й розкриття екологічного ефекту від проєкту та порівняння його із запланованим ефектом (у випадку, якщо оцінка проводиться вже після розміщення облігацій та наявна звітність). Якщо на момент оцінки звітність ще відсутня, аналізуються форми, за якими емітент планує надавати звітність в подальшому.

Для отримання оцінки «5» вимоги щодо періодичності надання звітності та ступеню її інформативності є максимально жорсткими. Зокрема, необхідно детально розкривати інформацію, що характеризує реалізацію проєкту (або кожного окремого проєкту, якщо їх декілька). Така інформація включає: витрати коштів на кожний з проєктів, завершені етапи, фінансові показники проєктів, інформацію щодо нерозподіленої виручки від розміщення зелених облігацій та плани щодо термінів її освоєння тощо. Також вимогами для надання оцінки «5» передбачено якісне розкриття інформації щодо екологічного ефекту від проєкту (проєктів): кількісні та якісні показники та методи їх розрахунку. Вимагається і порівняння планового та фактичного ефекту (у випадку наявності звітності на момент здійснення оцінки). Крім того, для оцінки «5» обов'язковою умовою є наявність зовнішнього контролю за достовірністю складання звітності.

Для отримання оцінки «4» звітність щодо екологічного ефекту від проєкту може бути дещо менш детальною, ніж для отримання оцінки «5». Також не обов'язковим є наявність внутрішнього контролю за якістю складання звітності. Але оцінка «4» також передбачає надання звітності не рідше, ніж 1 раз на рік. При цьому, якщо за рахунок випуску облігацій реалізуються декілька проєктів, звітність повинна надаватись в розрізі окремих проєктів та включати не тільки показники, що характеризують реалізацію проєктів, а й розкриття екологічного

ефекту від проєкту (проєктів) та порівняння планового та фактичного ефекту (при наявності звітності на момент проведення оцінки).

Оцінка «3» також вимагає щорічного звітування як щодо показників проєкту, так і щодо його екологічного ефекту. Але для отримання «3» можливо розкривати інформацію ще менш деталізовано, в тому числі, надавати її за напрямками (групою проєктів), а не в розрізі кожного проєкту.

При нерегулярному наданні звітності та без розкриття інформації щодо екологічного ефекту емітент може отримати не більше 2 балів.

В таблиці нижче наведено детальний опис вимог, яким повинні відповідати критерії для надання певної оцінки за напрямком «Звітність» випуску облігацій. Спочатку перевіряється відповідність вимогам для отримання найвищої оцінки («5»). Якщо хоча б одна з вимог не виконується, аналізується виконання вимог, що відповідають оцінці «4» і так далі.

Бал	Вимоги, що повинні виконуватись
5	<ol style="list-style-type: none"> 1. Звітність надається інвесторам та оприлюднюється, щонайменше, 1 раз на рік (або планується така періодичність її надання). 2. В звітності розкривається (або планується до розкриття) детальна інформація щодо реалізації проєкту або проєктів (витрати коштів на кожний з проєктів, завершені етапи, фінансові показники проєктів, інформація щодо нерозподіленої виручки від розміщення зелених облігацій та плани щодо термінів її освоєння). 3. В звітності розкривається (або планується до розкриття) детальна інформація щодо екологічного ефекту від проєкту/проєктів (кількісні та якісні показники та методи їх розрахунку). 4. Звітність включає порівняння фактичного екологічного ефекту від проєкту запланованому ефекту. Фактичний ефект відповідає запланованому (якщо оцінка проводиться вже після розміщення облігацій та наявна звітність). 5. Здійснюється зовнішній контроль за достовірністю складання звітності щодо використання коштів та реалізації проєкту.
4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Звітність надається інвесторам та оприлюднюється, щонайменше, 1 раз на рік (або планується така періодичність її надання). 2. В звітності розкривається (або планується до розкриття) детальна інформація щодо реалізації проєкту або проєктів (витрати коштів на кожний з проєктів, завершені етапи, фінансові показники проєктів, інформація щодо нерозподіленої виручки від розміщення зелених облігацій та плани щодо термінів її освоєння). 3. В звітності розкривається (або планується до розкриття) інформація щодо екологічного ефекту від проєкту/проєктів, але вона може бути недостатньо деталізованою (не розкриті кількісні показники, методи розрахунку показників тощо). 4. Звітність включає порівняння фактичного екологічного ефекту від проєкту запланованому ефекту. Фактичний ефект відповідає запланованому (якщо оцінка проводиться вже після розміщення

	облігацій та наявна звітність).
3	<p>1. Звітність надається інвесторам, щонайменше, 1 раз на рік (або планується така періодичність її надання).</p> <p>2. В звітності розкривається (або планується до розкриття) інформація щодо реалізації проекту або проектів, але вона може бути недостатньо деталізованою (в тому числі, наданою не за кожним проектом, а за групою проектів).</p> <p>3. В звітності розкривається (або планується до розкриття) інформація щодо екологічного ефекту від проекту/проектів, але вона може бути недостатньо деталізованою (в тому числі, наданою не за кожним проектом, а за групою проектів) .</p>
2	<p>1. Звітність періодично надається інвесторам, але її надання може бути рідшим, ніж 1 раз на рік або нерегулярним.</p> <p>2. В звітності розкривається (або планується до розкриття) інформація щодо реалізації проекту або проектів, але вона може бути недостатньо деталізованою (в тому числі, наданою не за кожним проектом, а за групою проектів).</p>
1	Не виконуються вимоги, що відповідають більш високій оцінці.

Тракування отриманого балу за напрямком «Звітність» випуску облігацій наведено в таблиці нижче.

Оцінка	Тракування оцінки
5	Періодичність надання звітності та якість розкриття інформації відповідають кращим міжнародним практикам. Емітент демонструє дуже високу прозорість реалізації зеленого проекту.
4	Періодичність надання звітності відповідає кращим міжнародним практикам. Якість розкриття інформації має незначні недоліки. Емітент демонструє високу прозорість реалізації зеленого проекту.
3	Організація процесу надання звітності має суттєві недоліки. Емітент демонструє середній рівень прозорості при реалізації зеленого проекту.
2	Організація процесу надання звітності потребує суттєвого доопрацювання. Емітент демонструє дуже низький рівень прозорості при реалізації зеленого проекту.
1	Якість звітування незадовільна. Емітент демонструє дуже низький рівень прозорості при реалізації зеленого проекту.

6.6 Узагальнення результатів оцінки

Зведені результати оцінки відповідності облігацій міжнародним вимогам до зелених облігацій відображаються у вигляді наведеної нижче таблиці:

Напрямок аналізу	Оцінка за напрямком (від 5 до 1)
Відповідність вимогам елементу Принципів «Використання коштів»	
Відповідність вимогам елементу Принципів «Процес оцінки та відбору проєктів»	
Відповідність вимогам елементу Принципів «Управління коштами»	
Відповідність вимогам елементу Принципів «Звітність»	

Загальна оцінка розраховується шляхом сумування оцінок за окремими напрямками, помножених на вагу цих напрямків в загальній оцінці. При цьому кожному з 4 напрямків аналізу надається вага 0,25.

Отриманий загальний бал трактується наступним чином:

Оцінка	Трактування оцінки
5	Випуск облігацій повністю відповідає міжнародним вимогам до зелених облігацій
4-5	Наявні окремі недоліки, але випуск облігацій відповідає більшості міжнародних вимог до зелених облігацій
3-4	Наявні суттєві невідповідності, випуск облігацій лише частково відповідає міжнародним вимогам до зелених облігацій
2-3	Наявні критичні невідповідності, випуск облігацій не відповідає значній частині міжнародних вимог до зелених облігацій
1-2	Випуск облігацій не відповідає більшості міжнародних вимог до зелених облігацій

Фіксацію даних для проведення оцінки зелених облігацій зручно здійснювати в Звітній формі, що наведена в Додатку 1 до даного Звіту.

7 ПЕРЕДУМОВИ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЕЛЕНИХ ОБЛІГАЦІЙ В УКРАЇНІ

Для запуску ринку зелених облігацій передусім необхідно створити певні правові передумови. Варто розробити «Національне керівництво» для ринку зелених облігацій, що буде включати вимоги до зелених облігацій. В тому числі: вимоги до емітентів, до підготовки емісійної документації, до відбору зелених проєктів, до порядку використання коштів та до порядку управління коштами, а також вимоги щодо здійснення контролю за використанням коштів та звітування емітента. Національне керівництво повинно відповідати європейським стандартам розвитку ринку зеленого фінансування, та при цьому враховувати вітчизняні особливості.

Крім того, Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку України необхідно розробити підзаконні нормативно-правові акти, які враховуватимуть вимоги до емісії та розміщення зелених облігацій. Особливу увагу необхідно приділити вимогам до прозорості інформації про випуск (проспект емісії) та звітності емітента, які мають бути специфічними та відображати цільове призначення коштів, залучених від розміщення такого виду облігацій.

Враховуючи, що зелені проєкти часто є дуже масштабними та реалізуються з використанням бюджетних коштів, є сенс приділити достатню увагу нормативно-правовим актам, що регламентують розробку зелених проєктів, зокрема:

- 1) Розробити порядок відбору екологічних проєктів які реалізуються за кошти державного і місцевих бюджетів. На даний час діє «Порядок, відбору інвестиційних проєктів, для реалізації яких надається державна підтримка», затверджений Постановою КМУ №835 від 13.11.2013 р. та Процедура відбору, затверджена Постановою КМУ № 571 від 22.07.2015 року. Пропонується доповнити ці документи пунктами, що враховують особливості відбору зелених проєктів. Також необхідно розглянути доцільність створення комісії з відбору зелених проєктів для реалізації за участю державного фінансування.
- 2) Розробити Методичні рекомендації з розроблення зеленого інвестиційного проєкту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка. На даний час діють «Методичні рекомендації з розроблення інвестиційного проєкту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка», затверджені Наказом Мінекономрозвитку №1279 від 13.11.2012 р., а також «Методичні рекомендації щодо підготовки та проведення оцінки державного інвестиційного проєкту», затверджені Наказом Мінекономрозвитку №1865 від 22.12.2017 р. Найбільш простим рішенням буде доповнення цих документів особливостями щодо розроблення зелених проєктів.
- 3) Розробити методика та порядок проведення державної експертизи зелених проєктів. На даний час проведення державної експертизи

проектів, реалізація яких здійснюється з використанням державних капітальних вкладень, регламентується Постановою КМУ №701 від 09.06.2011 р. та Наказом Мінекономрозвитку №243 від 13.03.2013 р. Варто доповнити ці документи пунктами, що враховують особливості зелених проектів.

З метою розвитку ринку зелених облігацій, ряд країн роблять спроби створення спеціальних майданчиків для відбору проектів за участю органів державної влади. Зокрема, заслуговує уваги процедура відбору пілотних проектів під випуск зелених облігацій в Японії.

В 2017 році Міністерство охорони навколишнього середовища Японії (МНС) утворило Платформу сприяння емісії зелених облігацій, щоб інформувати суспільство про реалізацію пілотних проектів з випуску зелених облігацій. Національним емітентам було рекомендовано подавати заявки-плани випуску зелених облігацій. МНС спільно з незалежною стороною перевіряли заявки на відповідність керівним процедурам та принципам зелених облігацій, після чого готувався звіт про попередню емісію.

Загалом, алгоритм відбору та реалізації пілотних проектів складався з 4-х етапів:

1. Запрошення заявників подати план емісії (МНС запрошує емітентів зелених облігацій подати заявки на відповідні проекти. Схвалюються заявки, що передбачають випуск зелених облігацій, та заявники надають свої пропозиції щодо випуску зелених облігацій).

2. Відбір пілотних проектів (здійснюється перевірка документів третьою стороною та відбираються пілотні проекти).

3. Перевірка відповідності (МНС та підрядник перевіряють відповідність схеми пілотного проекту керівним принципам та готують «звіти про попередній випуск».

4. Поширення інформації (відповідно до термінів, з якими емітент випускає зелені облігації, висвітлюється інформація стосовно обраного пілотного проекту).

З травня 2018 року Платформа сприяння емісії зелених облігацій стала потужним інформативним майданчиком, на якому висвітлюється інформація щодо розвитку ринку зелених облігацій, досліджень в цьому напрямку та програм підтримки МНС для місцевих емітентів.

Базуючись на досвіді Японії, з метою сприяння реалізації екологічних проектів, в Україні можна створити аналогічну онлайн-платформу з відбору зелених проектів, під реалізацію яких може бути здійснено випуск суверенних зелених облігацій.

Також можна запропонувати поступову імплементацію кращих світових практик щодо використання зовнішніх експертних оцінок для підтвердження відповідності зелених проектів та випусків зелених облігацій міжнародним стандартам (проведення сертифікації, верифікації, рейтингування, надання експертного висновку тощо). З цієї метою варто включити в нормативні документи, що будуть розроблені для регулювання обігу зелених облігацій, рекомендації щодо використання зовнішньої експертизи, та затвердити вимоги до організацій, що

проводять зовнішню експертизу. Згодом можна перетворити рекомендації на вимоги та запровадити процедуру акредитації незалежних експертних компаній на проведення певного типу експертизи. Для проєктів, що фінансуються за участю державного або місцевого бюджету, можна передбачити створення спеціалізованої державної установи, яка буде займатись проведенням експертизи таких випусків зелених облігацій та супроводом реалізації зелених проєктів, що фінансуються, зокрема, за рахунок розміщення цих облігацій.

8 РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ОСНОВ ОЦІНКИ ЗЕЛЕНИХ ОБЛІГАЦІЙ

Створення передумов розвитку в Україні ринку зелених облігацій, про які йшла мова в попередньому розділі цього звіту, передбачають, в тому числі, розробку нормативної бази, що регламентує вимоги до зелених облігацій та зелених проєктів, які фінансуються за рахунок випуску цих облігацій. Ця нормативна база повинна відповідати міжнародним стандартам, але при цьому повинна бути адаптована під особливості місцевих умов та діючого законодавства.

Для розробки вищезазначеної нормативної бази можна використовувати, в тому числі, «Методологічні основи оцінки зелених облігацій», викладені в даному звіті. Вони створені з врахуванням кращих європейських практик. Перелік критеріїв, що аналізується в процесі проведення оцінки, розроблено на базі 4 принципів зелених облігацій від ICMA (Green Bond Principles або GBP). Вимоги, що висуваються до облігацій в рамках проведення процедури оцінки відповідності випуску облігацій вимогам до зелених облігацій, співвідносяться з рекомендаціями GBP та Стандартом ЄС для зелених облігацій. В залежності від того, наскільки відповідають характеристики випуску рекомендаціям міжнародних організацій щодо зелених облігацій, випуску надається бальна оцінка, що відображає ступінь дотримання цих рекомендацій за кожним з 4 напрямків, передбачених GBP. Аналіз та врахування при оцінці дотримання всіх основних принципів та рекомендацій GBP забезпечується за рахунок використання так званих «матриць відповідності», в яких для кожного з критеріїв за кожним з 4 напрямків аналізу чітко прописані умови, що повинні бути виконані для отримання певної оцінки. Оцінка за кожним з 4 напрямків («Використання коштів», «Процес оцінки та відбору проєктів», «Управління коштами», «Звітність») характеризує дотримання кожного з 4 основних принципів GBP. Згідно підходів, викладених в Методологічних основах, наведених в даному звіті, високу оцінку, що характеризує повну відповідність вимогам до зелених облігацій, можуть отримати тільки випуски, які дотримуються всіх рекомендацій, наведених в GBP та стандарті ЄС.

Дані «Методологічні основи» можуть бути використані, в першу чергу, для створення методики експертизи випусків зелених облігацій на предмет їх відповідності міжнародним вимогам до зелених облігацій. Така експертиза може проводитись як незалежними неурядовими експертними організаціями, так і спеціалізованими державними установами. В залежності від завдань та пріоритетів проведення експертизи, вага бальної оцінки кожного з 4 напрямків аналізу може змінюватись.

Вимоги до опрацювання документації зелених проєктів, наведені в даному звіті, можуть також використовуватись для розробки вимог до зелених проєктів з державним фінансуванням та враховуватись в процесі створення регламенту відбору зелених проєктів для фінансування за рахунок державного або місцевого бюджету.

9 ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Принципи зелених облігацій ICMA 2017
Посилання (лінк) <https://www.icmagroup.org/green-social-and-sustainability-bonds/green-bond-principles-gbp/>
2. Звіт «Пропозиція стандарту зелених облігацій ЄС», червень 2019
Посилання (лінк) https://ec.europa.eu/info/files/190618-sustainable-finance-teq-report-green-bond-standard_en
3. Керівництво по використанню стандарту зелених облігацій ЄС:
Посилання (лінк) https://ec.europa.eu/info/files/200309-sustainable-finance-teq-green-bond-standard-usability-guide_en
4. Зелені облігації в країнах, що розвиваються. Механізми залучення Зеленого фінансування (Мордань Максим, Проект ПРООН «Усунення бар'єрів для збільшення інвестицій в енергоефективність у громадських будинках в Україні через механізм ESCO у малих та середніх містах»)
Посилання (лінк): <https://sae.gov.ua/sites/default/files/13.%20M.%20Mordan.pdf>
5. Зелені облігації. Стислий довідник (Мордань Максим, 2017 р.)
Посилання (лінк):
[http://eepb.org.ua/storage/%D0%97%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%8B%D0%B5%20%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B3%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8%20\(%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%B8%D1%8F%2011\).pdf](http://eepb.org.ua/storage/%D0%97%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%8B%D0%B5%20%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B3%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8%20(%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%B8%D1%8F%2011).pdf)
6. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст (Аналітична доповідь Центру Разумкова, Київ 2019 р)
Посилання (лінк): http://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf
7. Стаття «Міжнародний досвід випуску зелених облігацій» (О.В. Хмиз)
Посилання (лінк) <https://cyberleninka.ru/article/n/mezhdunarodnyy-opyt-vypuska-zelenyh-obligatsiy>
8. Презентація «Формування державної політики запровадження ринку зелених облігацій в Україні»
Посилання (лінк):
http://razumkov.org.ua/images/Material_Conference/2019_11_28/Frolov.pdf
9. База даних «Законодавство України» на порталі: zakon.rada.gov.ua

ДОДАТОК 1

Звітна форма для проведення оцінки зелених облігацій

Мета оцінки - перевірка умов випуску облігацій вимогам міжнародних Принципів зелених облігацій (GBP).

Найменування емітента	
Реєстраційний номер випуску цінних паперів (ISIN)	
Найменування компанії (органу), що проводить оцінку	
ПІБ виконавця	
Дата проведення оцінки	

Блок 1. Перевірка дотримання принципу «Використання коштів»

1. Напрямки використання коштів від розміщення облігацій згідно категорій GBP (позначити потрібне)

- поновлювані джерела енергії
- ефективність використання електроенергії
- запобігання забрудненню і контроль
- екологічно збалансоване управління живими природними ресурсами та землекористуванням збереження земного і водного біорізноманіття
- екологічно чистий транспорт
- збалансоване управління водними ресурсами та стічними водами
- адаптація до зміни клімату
- екологічно ефективні та / або адаптовані продукти безвідходної економіки, виробничі технології і процеси
- зелені будівлі, що відповідають регіональним, національним або міжнародно-визнаним стандартам або сертифікаціям
- інше _____

2. Стислий опис проєкту (проєктів), що планується реалізувати за рахунок розміщення облігацій

3. Розподілення коштів на фінансування та рефінансування

Фінансування (вказати суму) _____

Рефінансування (вказати суму) _____

4. Якість опрацювання напрямків використання коштів (позначити потрібне)

- Наявні конкретні зелені проекти, за якими детально прописані етапи, строки та витрати на реалізацію
- Детальна інформація наявна лише за часткою зелених проектів
- Інформація за проектами наявна, але недостатньо повна
- Відсутня інформація за конкретними проектами – вказані лише основні напрямки діяльності, в які планується вкладати кошти, залучені за рахунок розміщення облігацій
- Інше _____

Стислий коментар з якості розкриття інформації щодо витрат за проектами та наявних недоліків

5. Якість розкриття інформації щодо екологічного ефекту проекту (проектів) (позначити потрібне)

- В документації наведені якісні та кількісні показники екологічного ефекту за проектом (за всіма проектами)
- В документації наведені виключно якісні показники екологічного ефекту за проектом проекту(за всіма проектами)
- Кількісні показники екологічного ефекту наявні лише за окремими проектами
- Опис екологічного ефекту наявний лише за окремими проектами
- Інше _____

Стислий коментар з якості розкриття інформації щодо екологічного ефекту проекту (проектів)

6. Наявність у емітента досвіду роботи з зеленими проєктами (позначити потрібне)

- Наявний досвід успішної реалізації зелених проєктів
- Наявний портфель зелених облігацій
- Частина зелених облігацій з портфелю була своєчасно погашена

Стислий опис досвіду роботи з зеленими проєктами (кількість, фінансовий масштаб та тематика реалізованих проєктів, кількість випусків облігацій та їх обсяг)

7. Дотримання емітентом законодавства з екології (позначити потрібне)

- Наявні штрафи за порушення законодавства з екології
- Наявні судові справи за порушення законодавства з екології
- Відсутні санкції за порушення законодавства з екології

Стислий опис застосованих штрафів та судових позовів (дата, сума, причина)

8. Діяльність емітента в напрямку захисту навколишнього середовища (позначити варіанти, що відповідають дійсності)

- Стратегія емітента включає цілі зниження негативного впливу на навколишнє середовище
- Наявний окремий документ щодо діяльності в напрямку охорони навколишнього середовища
- Відсутні документи, що висвітлюють стратегію емітента в напрямку захисту навколишнього середовища
- Емітент приймає активну участь в ініціативах з захисту навколишнього середовища
- Емітент є членом організацій, що опікуються захистом навколишнього середовища
- Емітент планує вступити до організацій, що опікуються захистом навколишнього середовища

Стислий опис діяльності емітента в напрямку захисту навколишнього середовища

9. Забезпеченість емітента спеціалістами з реалізації зелених проєктів (позначити потрібне)

- Емітент створив окрему проєктну компанію, що спеціалізується на реалізації зелених проєктів
- Емітент створив підрозділ, що спеціалізується на реалізації зелених проєктів
- Окремий підрозділ не створено, але призначені відповідальні працівники (в тому числі, за сумісництвом)
- Емітент залучив зовнішнього експерта або декілька експертів

10. Досвід роботи наявних спеціалістів та залучених експертів (позначити варіанти, що відповідають дійсності)

- Всі співробітники сформованого підрозділу або проєктної компанії, що спеціалізується на реалізації зелених проєктів, мають досвід роботи з зеленими проєктами мінімум 3 роки
- Всі співробітники компанії або підрозділу мають досвід роботи з зеленими проєктами мінімум 1 рік
- Більшість працівників компанії або підрозділу мають досвід роботи з зеленими проєктами
- Лише частина співробітників компанії або підрозділу має досвід роботи з зеленими проєктами
- Співробітники компанії або підрозділу не мають досвіду роботи з зеленими проєктами
- Працівники, яких призначено відповідальними за роботу з зеленими проєктами, мають досвід роботи з ними
- Працівники, яких призначено відповідальними за роботу з зеленими проєктами, не мають досвіду роботи з ними
- Залучений консультант (консультанти) має (мають) досвід реалізації мінімум 3 зелених проєктів
- Залучений консультант (консультанти) має (мають) досвід реалізації 1-2 зелених проєктів
- Залучений консультант (консультанти) не має (не мають) досвіду реалізації зелених проєктів

Блок 2. Перевірка дотримання принципу «Процес оцінки і відбору проєктів»

1. Особи або органи, які приймають рішення щодо відбору проєктів (позначити потрібне)

- Рішення щодо відбору проєктів приймає колегіальний орган, створений в структурі емітента або проєктної компанії, що спеціалізується на реалізації зелених проєктів
- Відбір проєктів здійснюється окремими уповноваженими працівниками структурних підрозділів емітента
- Відбір проєктів здійснюється залученими консультантами
- Інше _____

Стислий опис процесу відбору проєктів

**2. Досвід роботи осіб, відповідальних за прийняття рішень
(позначити варіанти, що відповідають дійсності)**

- Всі особи, що входять до складу колегіального органу з відбору проєктів, мають досвід реалізації зелених проєктів
- Більшість осіб, що входять до складу колегіального органу з відбору проєктів, мають досвід реалізації зелених проєктів
- Лише деякі особи, що входять до складу колегіального органу з відбору проєктів, мають досвід реалізації зелених проєктів
- Уповноважені працівники структурних підрозділів емітента, що здійснюють відбір проєктів, мають досвід роботи в напрямку реалізації зелених проєктів
- Уповноважені працівники структурних підрозділів емітента, що здійснюють відбір проєктів, не мають досвіду роботи в напрямку реалізації зелених проєктів
- Залучені консультанти, що здійснюють відбір проєктів, мають досвід роботи в напрямку реалізації зелених проєктів
- Залучені консультанти, що здійснюють відбір проєктів, не мають досвіду роботи в напрямку реалізації зелених проєктів

**3. Наявність формалізованої процедури відбору проєктів
(позначити потрібне)**

- Відбір проєктів здійснюється у відповідності до якісно опрацьованої та затвердженої внутрішньої процедури
- Процедура наявна, але недостатньо добре опрацьована та має ряд недоліків
- Формалізована процедура відсутня

**4. Наявність документів, що підтверджують відповідність проєктів екологічним стандартам
(позначити потрібне)**

- Наявні документи від незалежних експертів, що підтверджують відповідність проєктів екологічним стандартам (сертифікати, результати експертизи тощо)
- Такі документи відсутні

У випадку наявності підтверджуючих документів - надати їх перелік:

**5. Якість розкриття інформації щодо екологічних ризиків проєкту (проєктів)
(позначити варіанти, що відповідають дійсності)**

- Документація по проєкту (проєктів) включає детальний аналіз екологічних ризиків та заходів, спрямованих на їх мінімізацію (технологічних, фінансових тощо)
- Документація по проєкту (або проєктам) включає перелік екологічних ризиків та підходів до їх мінімізації, але не включає конкретні механізми зниження ризиків
- Документація по проєкту (або проєктам) включає лише загальний опис можливих ризиків
- Документація по проєкту (або проєктам) не включає опису екологічних ризиків та методів їх мінімізації
- Якість розкриття інформації щодо різних проєктів відрізняється
- Інше _____

Стислий опис якості розкриття інформації щодо екологічних ризиків

**6. Якість фінансово-економічного обґрунтування проєкту (проєктів)
(позначити варіанти, що відповідають дійсності)**

- Проєкт (проєкти) має (мають) якісне фінансово-економічне обґрунтування: прогнози та припущення обґрунтовані, наявний економічний ефект від реалізації проєкту (проєктів), коштів від розміщення зелених облігацій достатньо для його (їх) реалізації
- Проєкт (проєкти) має (мають) прийнятне фінансово-економічне обґрунтування, але деякі прогнози та припущення занадто оптимістичні, тому його реалізація за рахунок коштів від розміщення облігацій може потребувати внесення певних змін до бюджету проєкту (проєктів)
- Фінансово - економічне обґрунтування проєкту (проєктів) наявне, але недостатньо опрацьоване, включає сумнівні прогнози та припущення, що знижує вірогідність успішної реалізації проєкту (проєктів) за рахунок коштів, отриманих від розміщення зелених облігацій.
- Фінансово - економічне обґрунтування проєкту (проєктів) відсутнє
- Наявне фінансово-економічне обґрунтування не за всіма проєктами, що планується реалізувати за рахунок коштів, залучених від розміщення облігацій
- Якість опрацювання обґрунтування за окремими проєктами відрізняється
- Інше _____

Стислий опис якості фінансово-економічного обґрунтування проєктів

Блок 3. Перевірка дотримання принципу «Управління коштами»

1. Організація обліку коштів (позначити варіант, що відповідає дійсності)

- Кошти від розміщення зелених облігацій обліковуються на окремому рахунку
- Кошти від розміщення зелених облігацій обліковуються на загальному рахунку, але наявний управлінський облік, що дозволяє слідкувати за їх рухом
- Кошти від розміщення зелених облігацій не відокремлюються - обліковуються на загальному рахунку та управлінській облік відсутній
- Інше _____

Стислий опис організації обліку коштів

2. Регламентация порядку використання тимчасово вільних коштів (позначити варіанти, що відповідають дійсності)

- Наявний добре опрацьований порядок використання тимчасово вільних коштів(комплексний документ або декілька окремих), що включають: узгодження використання коштів з інвесторами, порядок інформування інвесторів про розміщення тимчасово вільних коштів, критерії інвестування, організацію контролю за поверненням коштів тощо
- Порядок використання тимчасово вільних коштів наявний, але потребує доопрацювання: недостатньо деталізований та/або не включає опис деяких процедур (порядок інформування інвесторів про розміщення тимчасово вільних коштів, критерії інвестування тощо)
- Порядок використання тимчасово вільних коштів відсутній
- При розміщенні тимчасово вільних коштів передбачено отримання погодження від інвесторів
- При розміщенні тимчасово вільних коштів не передбачено отримання погодження від інвесторів
- При розміщенні тимчасово вільних коштів передбачено інформування інвесторів
- При розміщенні тимчасово вільних коштів не передбачено інформування інвесторів
- Затверджено критерії, які повинні виконуватись для можливості здійснення інвестування
- Не затверджено критерії, які повинні виконуватись для можливості здійснення інвестування

3. Наявність документу щодо контролю за управлінням коштами (позначити варіант, що відповідає дійсності)

- Наявний добре опрацьований документ, що регламентує контроль за управлінням коштами
- Наявний документ, що регламентує контроль за управлінням коштами, але він потребує вдосконалення
- Документ з управління коштами відсутній

4. Наявність зовнішнього контролю за управлінням коштами (позначити варіант, що відповідає дійсності)

- Запроваджено зовнішній контроль за процесом управління коштами
- Відсутній зовнішній контроль за процесом управління коштами

Блок 4. Перевірка дотримання принципу «Звітність»

1. Складання звітності щодо використання коштів (позначити варіанти, що відповідають дійсності)

- В звітності розкривається (або планується до розкриття) детальна інформація щодо реалізації проекту або проєктів (витрати коштів на кожний з проєктів, завершені етапи, фінансові показники проєктів, інформація щодо нерозподіленої виручки від розміщення зелених облігацій та плани щодо термінів її освоєння)
- Звітність є неповною або недостатньо деталізованою
- Звітність надається в розрізі окремих проєктів
- Звітність надається в розрізі портфелів проєктів
- Звітність надається лише вибірково, за окремими проєктами
- Звітність надається щорічно
- Звітність надається кожні 6 міс.

- Звітність надається щоквартально
- Наявний зовнішній контроль за складанням звітності
- Зовнішній контроль за складанням звітності відсутній
- Звітність надається інвесторам та оприлюднюється у відкритих джерелах
- Звітність надається виключно інвесторам

Стислий опис інформаційного наповнення звітності

**2. Складання звітності про вплив на екологію
(позначити варіанти, що відповідають дійсності)**

- В звітності розкривається (або планується до розкриття) детальна інформація щодо екологічного ефекту від проекту/проектів (кількісні та якісні показники та методи їх розрахунку)
- В звітності розкривається (або планується до розкриття) інформація щодо екологічного ефекту від проекту/проектів, але вона недостатньо деталізована (не розкриті кількісні показники, методи розрахунку показників тощо)
- Звітність включає порівняння фактичного екологічного ефекту від проекту запланованому ефекту
- Звітність не включає порівняння фактичного екологічного ефекту від проекту запланованому ефекту
- Фактичний ефект відповідає запланованому (якщо оцінка проводиться вже після розміщення облігацій та наявна звітність)
- Фактичний ефект не відповідає запланованому (якщо оцінка проводиться вже після розміщення облігацій та наявна звітність)
- Звітність надається в розрізі окремих проектів
- Звітність надається в розрізі портфелів проектів
- Звітність надається лише вибірково, за окремими проектами
- Звітність надається щорічно
- Звітність надається кожні 6 міс.
- Звітність надається щоквартально
- Наявний зовнішній контроль за складанням звітності
- Зовнішній контроль за складанням звітності відсутній
- Звітність надається інвесторам та оприлюднюється у відкритих джерелах
- Звітність надається виключно інвесторам

Стислий опис інформаційного наповнення звітності